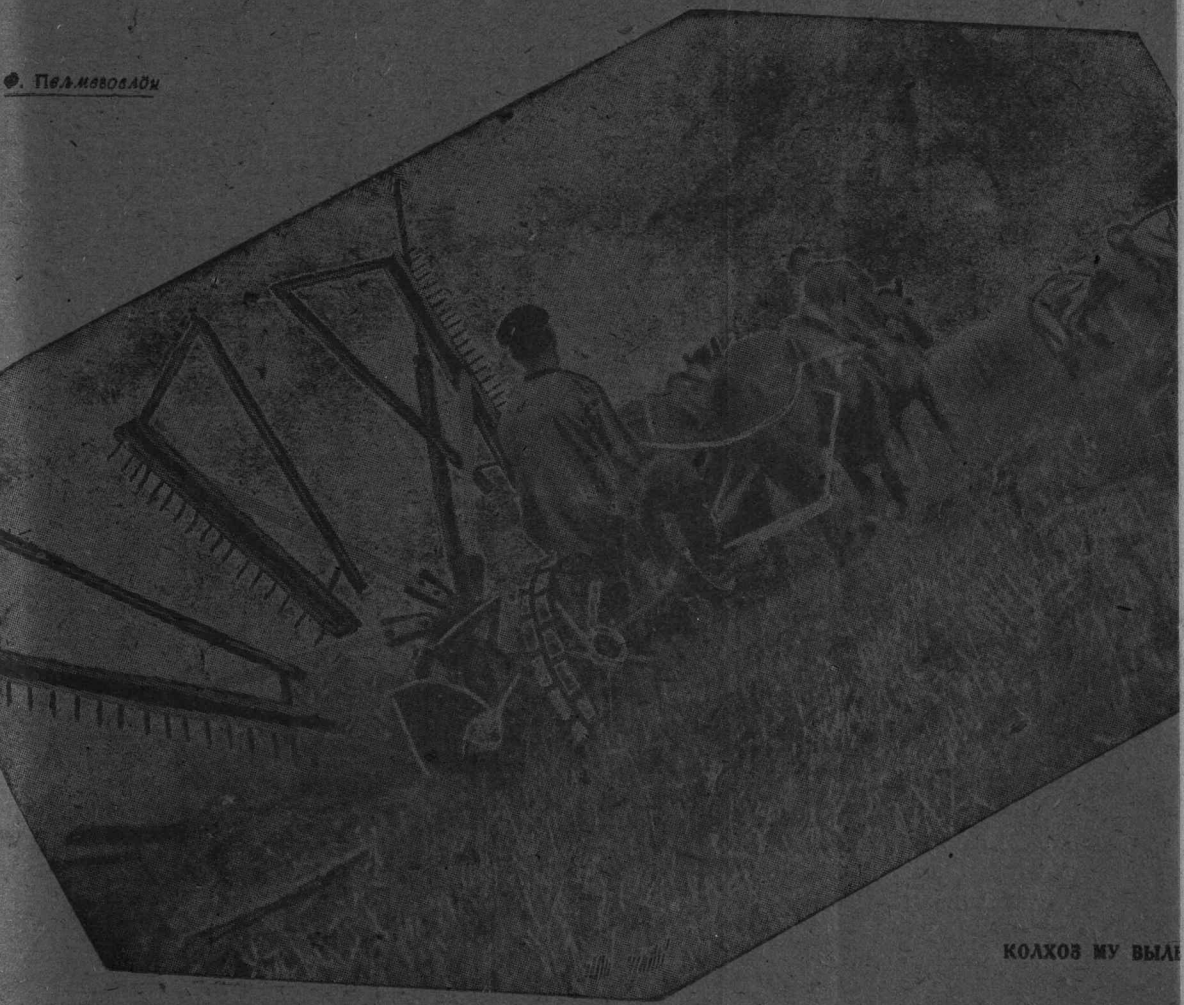

НП 29-1
5

Ф. ПЕЛЛЕГРОДИ

КОЛХОЗ МУ ВЪЛ

Идарник

11-12

УДАРНІК

ПРОЛЕТАРСКОЇ
ЛІТЕРАТУРА ЖУРНАЛ
ЧЕТО ВНЕ ТІЛСОМЕ КЫКЫ

Ледэмы ВКП(б) ОК-аби Кургэпроп, Оргкомітэт
Редкалярыі адрэс: Сактывар, Выборны ул. 38.

НАСКӨДНЫ МАССӨВӨЈ ЛІТЕРАТУР- НӨЈ ДВИЖЕНЬНӨ.

ЖУРНАЛАДЫ:

М. ШОЛОХОВ—Лептөм ежа . . .	1
А. БЕЗЫМЕНСКИЈ—Трагедиялөј вој	8
А. АМУРСКИЈ—Бригадир Сурез- жакіи	10
П. СТАЛНӨЈ—Выл өкгі	12
П. СТАЛНӨЈ—Педагогжаслы . . .	13
СИМ ВАН—Ыжыноу цу	—
ИВАН ВАС—Ударник өзвылын . .	14
ГАВРИЛ ИВАН—Вөрса ударникжас	15
І. ГИТОВ—Кар	17
ОМОК ОНАРӨЈ—„Шуугавыш“ мультизаторстволы паньд . . .	19

№

11-12

Иун

— 1-31

1932 - öd

Во

Ынды тырымтөмтөрөи ния КАПП удын вөа массөмө торжалөи, выла төм кедржас быдтөи выла өмөла итөбөи. Зымлыла пөкөмд массөвөј літературиј дөижениө сө вөа. Літ-кружокжас лмд бөкөаныс вөа! еца, качество бөкөаныс эса слабөө, оур руководство КАПП-ван сө вөа, программажас пышкөснас і методика бөкөаи некытчы тугтөмөө. Сің-жө өтка гыжы заводитөжөаскөд массөвөј, печатнөј консультация сө вөа. Ударникжасөс літератураө кыскөм кушөмкө төдөлаа резултатжас сө өст. Татчө-кө ичтөи эйгаи, мия миян крөітөи эшууавыш” мултаричирүтөмнас, безграмотностнас өтсөлөи пыддө јонжыка вөа! төлааө гыжөжөасөс, асө төгөрвоана кушөма вөа! некылаөма перөөдөкөивөжөс КАПП вөчмы вөзө быдөи выла.

ІКк поставленнө бөрич тэјө удмы таз колмы сө эсрмы. Выл кедржас быдтөи удмын колө вөчмы коренөј перелөм. Социализм кедми література, іскусство асө не сөмыи массөлы не і массөаи асөбөдөи, массөаи создалөтө. Тајө удмө миялөи колө организуити.

І сөмыи сөк, кор сөветскөј гыжөжаслаи сөјуз сөјуз массөвөј літератури-нөј дөижениө аслас удмөс торжалөтөм јүбөнө, органиссөк ітөс мухөд-ужжаскөд, сөмыи сөк пөзө надейтөчмы быдтыны том пролетарскөј гыжөжасөс. Колө бирөдөи літкружокжаслы уравилөвка, обезличка, терөи-терөи, бөд өсөбөкөоткөд лмдөи сөмыи, сөбөаны гыжы заводитөчө бердө, дыккыны тэјө удмөс миян гырыө, талаятөвөј гыжөжасөс—Төма Венөс, Нөбдінса Вітторөс, Ілла Вөасөс. Сө-лөвөја пуктыны творческөј ум літ-кружокжаслы та выла колө шуктыны өнө стөа төждөи сөмө. Овөч миян сө-ла вөа пөкөмд ітөдө гыжөжөас көстны да літкружокжас көстны. Онө колө тэјөс дөбөидөчтөчмы, вөчөвалыны торја проивөдствөннөј сөвөіцөавнөжас, творческөј өсөмөаржас, көнө ітөвөјөжас кутасын перөдөавөити асөмыи өпытөс, өстөаны реалнөј, практическөј өтсөг. Крөікөкөлы колө перөстрөйтөчмы сөч, медөи медөвөјдөр вөа! вөдөдө, конкретнө індөла кычө миян колө гыжы. Колө кутөиөи массөвөј консультация удө, организуити ударникжасөма кабинет, планөвөја нуөдөи ум гыжы заводитөчөжөс көсөи.

Профсөјузжасам быч колө бөд көг өтсөви мөткружокжаслы, быдтөи том гыжөжасөс. Массөвөј літературиј дөижениө колө-чөмы торжалөтөм јүкөбөи стөа массөвөј профсөјуз-нөј удмы.

Мөстөкөжөс вөчмы—завөдыи, колөчөмы, сөвхөныи, пуктнөбө мөбөи өбөспөчөити мөткружокжаслы вөдөчөи, сөлө өөтны идеологическөј мөдөитөкө. Културнөј ум нуөдөиөи мөдө миян сө колмы бөкө—төждөиөи руководитөл пөнда, өөтны удөвөі-жөс вөдөбөчөи-удөлаи выла.

Сің-жө колө төждөиөи мөткружокжөс пөнда партия-комсомөлскөј организаціяжаслы, өстөаны индөдөжас, мөт-кружок пыр нуөдөиөи массөсө вөөи-өвөитөжө ум. Комсомөл јөчөкөжаслы колө лөи мөткружокжас вылыи нө-литическөј руководитөлөи.

Өсөвиөј эвөсөдөи массөвөј літературиј дөижениөи лөкө мөткружокжөс. Проивөдствө вылыи, пөлитикө-вөөш-төвөліөј ум нуөдөиөи мөткружокжас-лаи колө активөја вклучөйтөчмы асө-лөныи творческөј прөдукция пыр партияи да правөствөбөи індөи мөгжөсө өлөмө пөртөи выла. Вөр-вуктыи, завөдыи, колөчөмы сөвхө-чөмы мөткружокжаслы көлө лөиы мас-сөсө мөбөізуитөжө центрөи. Агөбрига-дөжас пыр, печат пыр ас төгөрса ум пөткөдөлөиөи кыпөдөи умөдөи [өвөс көө выла, профөиплан тэртөм выла.

Тэјө эсрмас лөиы сөмыи сөк, кор мөткружокжас кутасын өөтны зылы выла бур качөствөа худөжөствөннөј прөдукция.

Лөткружокжөсөи удмы, общөствө-но-пөлитическөј активөчөтөс кутас дөиөжөи не вөөсөдөмнөжас лмдөи, а гөдөдөжас качөствөи, гөдөдөжас худө-жөствөннөт да ідејнөт сүдөтөи.

Асөмыиөи значөниөсө „авторитөсө, а сөкө і социализм фрөнт“ вылыи тышкөбөиөс, мөткружокжас нөрмөсиы кыпөдөи сөмыи асөныи дөјдөла, бур качөствөа творческөј прөдукцияи.

Пөкөдөиөи массөвөј літературиј дөижениөі

Кысөдөи качөствө мөткружокжөс умөиөи

медым рыт жежә өлї гөрмә даскык га. Он гөр—ен ләга! Час кык мыгәтї ме локта да вїздәла. Мун!..

Лубушкїн мївїныныс өптїс ас бөрәыс оңдәссө да котөрөн ләтчїс кїлчө вывыс. Сомаалм кббыла жүрөб өшөдөмөн сулаалїс век-на важ местаас. Ләз рудов өиңасас зарнї чутјасдн југјалїс шондї. Шондїөн пә-саалм, куш сәдлә вывса җеңкїкөб дружкадн волсаләм бөрүн, Лубушкн нөбјитчї мөдїс пукунын.

Сомка Ушаков, өиңассө чукуыртөмөз наршнө мөдїс жуанын:

— Уна-ө гөрїс тіјан бригада Лубушкн јорт?

— Теныд сетчөз, селөыс ічет...

— Сїз-тај-жө меоа, ічет... Крукала-кө өскө букөй-рө, секї казалан!

Лубушкн сәдлә вылын бергөдчїс, шамыртіс асыыс рудов-јон кабырсо да көсјїс:

— Сөмын јавїтчы! Ме тенө өскө, көсјї сөтанаалы, өиңмад веокыда і сөта! Чужөмтө балабөждә бергөда да бөрнад өскө возө муны велөдә!

Сомка скөрыс код облыштїс:

— Велөдыс петөма! Те өскө мед, гөрыөјастө асыыд, вөјдөр велөдїн, медым најө спорөждыка гөрїсны.

Лубушкн бытөб атакә вылө четчыштїс ворота пышкыс да скачөн мөдөдчїс өтепө. Ез-на дугды кывын чан өылдө өшөдөм браколчї, петїс кїлчө вылө савыдов да термасөмөн шуїс сомкалы:

— Ме некыммын лун жежә муна 2-өд бригадаө, те-өи кола ас местаө. Те вїздәлаыс јасмї лөсөдөм вылө да наалы отсав, 3-өд бригадалы зөрөс эн сет, кылан? Мыјкө-кө лөб, гөніт ме дїнө. Гөгөрвоана? Сөдләв вәј өвөтө да вїстәв Разметновыс мед мела пыралас. Ме ләа квартиран.

— Гащкө, меным аслам јөзкөд ковмас ежа вылас ветлыны-да отсыштын Лубушкнлы?—шыасїс сомка да савыдов макшытөмөн гөрөдїс:

— Лөсөдәла! Наалы аслыныс колө вермыны! Часлы, ме ветла да бөжјассө җеуна наалы четгышта, секї менам, факт, оз мөдны кынїјөн... гөрнї! савыдов мун!

— Разметнов, тарантас дөсәсәләм уж вылын воїс, савыдов дїнө. Ворота дїнын сулаалөмөн вїдчыөс-нын савыдов, кына улас бөстөма неыжыд јокмыл тор-да.

— Пукуы. Тенө мыј сен, нан бөстн алї мыј?—нуммуни Разметнов.

— Сөрөм-гач.

— Кушөм сөрөм-гач? Мыјла?

— да сөрөм-гач вежны.

— Мыјла-нө сїјө?

— На і мун, мыј сен өираөиң? Сөрөм-гач боотї, мед тојјас ез лоны, гөгөрвоиң? Муна бригадаө да көсја сенї овны, кытчөз ставыс оз гөрны. Вөмтө тупкы і мун!

— Те, кыз шуасны, онө јөјмывалы? Мыј сенї өчан, гөра помастөзгыс?

— Гөрны.

— Правленнө өновтан да мөдан гөрны? Думајтө-мыд-жө!

— Мун, вәј мун!—чукуыртчїс савыдов.

— да те еналы језөжїтчы!—кутїс скөравны Разметнов.—Те меным төлкөн вїстәв: тетөг сен оз бергөдчыны алї мыј? Теныд колө веөкөдәлыны, а не плуг бөрәа өтләыны! Те-өд колхозса јуралыс...

савыдов збоја југнїтїс сїңјаснас.

— Со мыј!.. Велөдан!.. Ме вөјдөр коммунист, а сенї сеоса... факт! Сенї сеоса колхозын јуралыс! Менам гөра пропадїтө, а мөда танї овны... Мун, мун вәј, теныд буракб, шубын!..

— Меным өскө мыјда! Но, те, унивоиң, чөрт!—Разметнов кучкїс ужөс өрснас.

савыдов друг трактїтөмыө, бөрнйтчїс да гырда-нас лүкасїс тарантасө, көлбөсјас небыда мөдїсны гө: гылтчыны важ ежа вывтї өтеплан.

Хугорныс петтөз Разметнов мөдөдчїс вөсөдн, соснас чышкыштїс чукуырөс кымбөсс.

— Те савыдов, ме думајта да јөјталан. Те налы ужсө сүвтөд көк јылас, дај бөр бергөдчы. Сїјө өд гөрнүд абу дївө. Бур командїр некор оз мун чепын цөшө, а бура да төлкөн командүјтө, вөт мыј ме шуә теныд.

— Те өновт менө аслад прїмерјаснад! Меным најөс колө велөдны ужавныс, дај ме велөда, факт! Сенї-өд і ем веөкөдәмыс! І-өј да 3 өд бригадасын-нын өу улө помалїсны, а сен мїјан прорыв, тыдалө, Лубушкн оз вермы ужсө сүвтөдны. Те јешщө сетчө-жө „бур командїр“ да мыј-да... да мыјдө те менөсым өчкїјассө чышкалан! Мыјнө, ме ог ачы алї мыј бур командїр-јассө те ноғиң? Сїјө-і бур, кодї ачыс, ас ужнас пет-көдлә! Ме, со, і көсја налы петкөдәмын!

— Бур өскө өлї, кык букарөс-кө, те налы шыбы-тн, первој бригадасыд.

— Јөзсө? Јөзсө кыс ме бөста? Вөтләв, вөтләв вәј, ретгүждыка!

Чөјөз мунысны нїнөм сөрнїттөг. Степ вылын шондї-сө вевтөмөн, төлөн лөк ногөн пөкөдөмөн, сулаалїс јї-зера, сук лөз кымрө. Вылыс помыс шондї вөдын лым-јөн чїрдалıs, а улыс помыс өпалıs өкыда вөрөвытөг. Уна пөләс рөма кымрө дөрөыс пөкыда да көсөја уоїны шондї жүрјас. Пөкыд јөвөжыс најө чуқорјасдн разалїсны, мударө матыөмїтөн, волсаөисны рудов өтеп дорјасө да быднөг краөитїсны сїјөс.

Шын код кымрө вуждөрыс өтеп, лөна да пөкөрїт-чөмөн вїдчыөс зөр. Төлыс гартїс столбө гөрдөв лысө. Төлыс-нын лөалıs зөр рудн. Мїнүт мыгәтї сеоса мөдїс гежөднїка војтавын. Јона да көздн зөр војтјас пырї-ны тујыв вїзов лыаас, гарталїсны лысөб, поснїдїк најт јокмылјасө. Лөк ног мөдїсны гөрзыны суөлїјас, гөражыка кылас перепеләјаслөн коө, повөбөмөн лангїс шыдбчана гөрзөмыс стрепәлөн.

Прөса өтерна куза пөлыштїс төв да өтерна бытөб цөбтїс, коннакывын мөдїс. Колөм вөса мөз-жө бурабн тырї степ. Бурөщ кымрө пөшва бердтї, пөкыд борд-јаснас төв струјјассө куталөмө, лунывлаан лөбїс кыр-ныш. Јежыд стреләбн југнїтїс чар-бї да кырныш, лөк ногөн гөрөдөмөн мөдөдчїс улан. Шондї жүгөрсәң сн-лән тушасыс өөкүнд жежә чїрдыштїс, кыз сїр факел төв јылын да кылас кыз пөкөдөм бордјас пырїс шуғаләмөн даомләмөдн коөасөс төлыс, но ез-на во муөз-чыс ветмыны кымын, кырныш веөкыда бергөдчїс-да бордјаснас шөныштїс. Сїјө-жө здукас зөв јона гымнштїс гым.

Гөра вылын тыдовтчїс 2-өд бригадалөи стан. Разметнов адчїс наланө зөв өдјө локтыс мөртөс. Сїјө лок-тїс түјтөг, гөпјас да вуңјас четчәләмөн, а мүкөд дыр-јыс і пышчїс пөрыс вөв мөа.

Разметнов сыланө веөкөдїс ужсө да мылоач-на і төдїс Шукар пөләс.

Быдләтї өлї тыдалө, мыј Шукар пөкөдө абу лүч-кї ставыс... Сїјө матыөтчїс тарантас дїнө. Куш жүроыс вылас өлї топөдөма зөрбн, ва тошкас да өн кы-јасас тырїс пуксөма пуөм шөна. Шукар пөл бытөб кулөм мөрт лөзөдөма, повөма да савыдов өкыда пырїс думыштїс: „Бригадаас җелучкї... Мыјкө лөбма...“

— Мыјнө лої?—јуалıs сїө.

— Пом-нн вөлс да өдәа і мынї!—Лөлыштїс Шу-кар пөл. Вїны көсјїсны...

— Kodi?

— Лубушкнјас.

— Мыржо?

— Најо вежмаобыс... Рокмо делёйс лои... Ме— морт зев неспелёв кывјас вылад, ег терпит... но, а Лубушкин бостіс пурт да ме бёра. Нте менам терыблунёкё,—ёни ескён ме важён-нын пурт улын пукал! Сіз ескё і пёжасёі...

— Мун хуторё, бёрынас сорнитам,—кокнёда лолыштём мыгёі шёктіс Савыдов.

... А час жын сайын, станын вёлі со мыј:

Щукар пёль, кольмауцја рок сорлаалём бёрын кёс-имёіс бёр бурён лоны бригада возас да мёдёдчіс рытывсаныс хуторё да сеці узёі, а асывнас гортомыс бостіс мешёк да бригадаас мунёгён чукумтёс Краснокутов рыныш дёно, кодё оліс мед помас хуторын. Вужіс пощёссё да вёр моз лантёдчёіс кыд чукёр дорё. Щукар пёльён планыс вёлі зев кокныд: кыјёдны курёгёс, нёжнёнкён сјёс кутны да јурсё оёдны, медым ескё пуны курёга рок, і сјёён шедёдны аслыс почот да уваженьё!

Щукар пёль час-жын мыда лолыштётё кујіс кыд чукёр дорын, а курёгјас быгтё мёк вылё оз локны кыд чукёр дёно, кокасёны кёнкё естён, плевёнь дорын.

Сек сеёса Щукар пёль заводітёс најёс корны: „ып, ып, ып, ып!“ Чпанјас! мамёнкајас! Ту-ту-ту—корёі сјёё гусёнкён, а ачыс звер моз зёбоёмён кыд сайын вёдчыёіс.

Краснокутов,—кыз-кё нёном тётётё, вёлі несылын, гума дорас. Сјёё кыліс кодлыскё гуёа шысё да зёбоёіс плевёнь сажёі...

Курёгјас матыёмісны кыд чукёр дёно нёномыс повтёг да сјёё дукас Краснокутов адзыліс, кыз кодлёнкё кыс мытчыёіс кыдчукёр сайё да кваёітёс сега курёгёс коқјасёдыс.

Щукар пёль зев ёдјё жагёдіс курёгёс, кутліс-нын сујны мешёкас да кыліс, кызі кодкё нёжнёнык јуалёіс: Курёгјасёс чатралан? да сен-жё адзіс плевёнь сажёі четчыё Краснокутовёс.

Садбыртёдыс муртса ез повчы.

Щукар кыё мешёкыс усёі, шапкассё јурёыс бостіс кёас да нескытё ладмытёмёс шуёіс: „Здорово олан, Опонасеј Петровіч!“ „Сава богу—воча вёзіс сјёё.— „Курёгјасёна, мёса, шуа, вёдёітчан?“ „Вот, вот! Муна бердгыёс да адза: зев мёча сега курёг! Сешём сылён мёчаёс гёнјасыс, ме вёеіг і терпёітны ег вермы. Вајлы думайта, вола матёжык да вёдёдла, кушём тајё зев мёча лебач. Нтемёс олі да ташём мёчаёс ег адчывалы!“

Щукар пёльён оуёдуныс вёлі местатём да сёмын Краснокутов пуктёс сылы пом: „Ен јётёдлы пёрыё мерёі! Курёгјасёс мешёкын оз вёдлавалыны. Вёстав, мыј вылё те кёсјён гуны?“

Сек Щукур вёсталёіс, мыј кёсёё гёёвётёдны гёрыёјасёс бригадаас курёга рокён. Краснокутов ез скёрмы, а шуёіс: „Гёрыёјасёс пощё, сенё некушём грек абу. Те-кё нён ёвёлыс ловсё боетн, суј сјёёс мешёкад да содтёд вылё беснад вё јешёё ёвёёс, со, сјёё, ыжыд зобјасё... Ёвёі курёгыд бригада вылад ещя, лапшамёд-ёд оз арты. Кут ёдёжык дамун сеёса тас, а то—мед јен оз сет—старука-кё адзылас, секі кыкнанымаён јурным мёдас вёны!“

Щукар пёль радліг тыр кутёіс мёд курёгёс да ёвтовтёіс пощёс вывты. Кык часён сјёё воёі станё, а хутор-оан Лубушкин воёіг кёжлё сылён-нын пуёіс кум ведраа пёртјын, ва, бергалёіс пуёём шёна, торјасён вундальём курёг јайёс ва вылас вёж гёс. Рок артмёіс зев бур. Ёвёі-кыё сёмын полёіс Щукар,—сыыс, мыј рокыё кутас петны сулалём ва кёр, сы вёсна мыј, сјёё васё вајёіс мёд матыса прудыё, а сулалан ваыд сенё-нын вёлі вевтё-оёма вёжов краскаён. Полёмыс сылён ез збылмы. Ыдён ёёјёны ёбёдыс да ошкыны, а бригадёр Лубушкин ве-

Межадорын „Краснёј партёзан“ нёма ударнёј колхоз заводітёс вундыны. Машынет Ланшён јорт лундён вундё 3 га.

„Гёрд партёзан“ колхозыём ударыцајас вундё куза быдлун бостёны трудоёён.

„Гёрд партёзан“ колхоз помалё вундём.

өйг шүйс: „Нөм чөж ташом рок өг соялы! Агөө төнөд пөл, став бригадаоан!“ Пөрт лока-дөдө коф ректисы. Мукдөжасын-нын мөдөсны лептаны пиддөссө сукс да жај торжассө. Тајө здукас самөј і лоі, кысан зүгөіс став поварскөј карьерасы Шукардөн... Лубушкін кыскіс жај тур, мөдөс нуны вом дорас да друг катөтчөс да лөбө-дөс: „Тајө-нө мьј ташөмыс?—скөрүсө жуаліс сїјө Шукарды. Чуңјанас бөстөс панөсыс жежүд пүөмө јайтор. — Бордјөс бүдө, —лөна вочөвзөс Шукар пөл. Чужөмыс Лубушкінлөн нөжјөнөк кісөс лөзов-гөрдөн,—скөрмөмысла.

— Бор-д-јас?.. Но-ко, вїздөдлө татчө рок-пу-ыө!—Гөрөдөс сїјө.

— О, донөјасөј мөнам —Гөрөдөс өвө баба—да сені гьжжөс!..

—“О, гөрөдөс өкөј аячөј ыд!—шыбытчөс баба вьлө Шукар пөл.—Кыс-нө борд вьлас гьжжөс? Те ас вьчөс сїјөс корөм!—Сїјө шыбыт вөлөс вьлө асөвс панөс, вїздөдлө; дрөжжөтөн Лубушкін кыын өшаліс чорыткөд лы, помсө гартлөма бьд пөлөс кујанас да поскөдөк гьжжөсөн..

— Воқјас!—ызөптөс повөдысла Бөсклөмнөв Акім. —А өд мө лагушаөс өөјм!..

Сөтөсөн і заводітөс бьдөнлөн сөбөмыс гудрасны. Овө резултөтөс баба, гөрөдөм чөтчыштөс, вомсө кыпөдөнөс тукөс да гөнөтөс будка сөјө. Мөјдөннөкөс Кондрөт вїздөдлөс пөскөдөм өінјас вьлас Шукарды, уө мьш вьлас да тулөсөс сөрамьсла, мьј вьчөс гөрөдөс: „Ој, бөбөнкөјасөј! Срөмітчөдөн ті!“

Көзөкөс, көдјас өмөла брезгүтөснө, күтөснө кусна-сөбөн сөравны.

„Нөкөр нө вөжөдчөвнө сөсө тіјанөы“—лок-ног, повөдм гөлөсөн гөрөдөс Куженков Акім Бөсклөмнөв.— „Кушөд сөв вөрмас лөны сөрам! Нөјтөны Шукарчөчө рөдөс!“

— Кыс вөрмөс лагушөс пөртјас сурны?—јуөсөс Лубушкін.

—Да-өд сїјө вөсө прудөны лөдөс, сө вїздөдлө дај сө-мын!..

— Сүкөн сын! Пөрүсө нутрөч!.. Мьјөдөн-нө те, мөјөн-нөс вөрдөд!—гөрөдөс Анісө, сөнөцкөвөјаслөн ічмөн да өмләлөбөдм мөдөс гөрөзны:

— Од мөм төмөс абу көкнөд! А вөт бөстө да кьз лөбөдө те вьтө рөкнөс ас төстөс, сөтаналы!...—да кьз сөтгытас!

Льбө зөв ьжөд шум. Бөбөјас өтпырөдөн нөжөдөснө кынос Шукар тош дөпө, оз вїздөднө сы вьлө, мьј Шукар повөдөма да мьј вьчөс гөрөз:

— Чөвлөј сөтанөјас! Тајө абу лагуша! Сө крөтөс, —абу лагуша!

— А мьј-нө тајө?—јуөсөс Анісө сөнөцкөвө скөр пырөс.

— Тајө көжөтчө мөјанлы! Тајө көжөтчө!—зөвөдөтөс бөра вьлөдөны Шукар. А Лубушкінөн чөкөтөм „көжөтчөс“ лы торсө вьлөдөны, Шукар өткөжөтчөс. Гөшкө өкөс тајөн ставыс і помөсөс, ачөс-кө Шукар бөбөјасөн скөрмөдөм бөрын, сө гөрөд:

— Бөбөјас! Сөтанөјас јубкөын, Мөрөсөдөд кьсө-сөннө, а сїјө өнө гөтөрвө, мьј тајө абу сөдөм-төшөдм лагуша, а вьстрїцә!

— Көд-і-і-і?—јуөліснө бөбөјас.

— Вьстрїцә, рөч кьвїзөн-чөн мө тіјанөы вьстөла! Лагушөд-өд—гөд, а вьстрїцөвөдлөн—јөн сөгөм вїрјә! Мөнам, кум, вөж прїжөм дьрјө генерөл Пөлімонов ордөн өвлөс да вьстөлөс: генерөлд-нө сїјөс өөјасөн ылавлөс! Вьжөанөс вөскөдө сөјөм! Вьстрїцөвөс рөкушөсөс абу пөтөма, а сїјө-нөн вьлөкөн лептөлө. Бьшкөс скөвөч—і те абу! Сїјө бөрдөм сорөн гөрөз, а мөдөс-нөн гөлөс өүјө. Тө-нө мьјөн төдөннөд, гөшкө тајө сїјө рө-

дө-жө да? Генерөлјас өшкөснө, а гөшкө, мө тіјанөы, јөјјаслы нөрөшө пүөмө улө пуктө, скус вьлас-да.

Сөк-нөн Лубушкін сө вөрмөс күчөвнө, кьвөтөс вьргөчө көш, чөтчыштөс да гөрөдөс гөрш тырнөс:

— Генерөлјас?... Скус вьлө? Мө, гөрд пөртөан, а те мөнө лагушөднө вөрднө?..

Шукарды көжөтчөс мьј Лубушкін кыын пурт да сїјө мьј вьчөсөс, бөрас вїздөдөтөс зөвөдөтөс пышжөны..

Сөвөдөс та јьлыс стөвсө төдмөлөс, көр вөіс стөнө Шукарөс көллөдөм бөрын. А зөр вөс өтөрө кьсөс сөпө пөтө.

Грөмјөчөј Лөгөн да мөд ьлыс прудөз, јөнөж жьн-јөдөс нөжөдчөс сөв мөчө өшкө-мөшкө.

Стөн вьчөснө оз вөлі тыдөв өвө мөрт. Размөтнөвкөд бөрөшжөтөдөм бөрын, сөвөдөс вөіс мөд мөтөсөс гөрдөн дөланкөкөз. Сь бөрдөн мөтөын вөтлөдөліснө јөрөм улө лөдөм өшјас, а пөугөтөр Бөсклөмнөв Акімөс дьш лө-мө муннө стөнөдөс да вөіс бөрдөдө, пөнжөкнөс вөв-төсөс да нөрөвөмүнө зөр тьуөс сөрнө улын.

Сөвөдөс чүкөсөс сїјөс.

— Мөјдө-нө он гөр!

Акім дьш-пыр чөтчөс, нөчөвтөс да нөм-мүнө:

— Зөргөдөн оз пөч гөрнө сөвөдөснө јөрт. Тө-өмөј тајөс он төдө? Ошөд өд абу трөктор: кьз сөмын сь-лөн көтөсөс өылө вьчөс гөныс,—пырөтөдөм-пыр јөрдөнөд зьртөн вїрөз, сөк сөсө ұжөвөдө-нөн. Зьыл, зьыл!—помөліс сїјө, адчө вөртөтөмсө сөвөдөс өінјас-сөсө да індөс!—Тө өкөк мөд аькө-вөнөјасөсө јөнсөдө-нөд. Асөвөанөс-нөн Мөјдөннөкөс Кондрөт, Атамөнчү-ков дөнө зьртчө... Онөз-нө пыр нөјө көсөвөснө, сө етїјө кьтөкө вьлас. Кондрөт чөкөтөс өпөсөс лөзөвнө, а Атамөнчүков сьлы: „Ен күтчөс мөнам өјсөсөсөз, а тө јуртө жөрдөдә... Сө, тыдөлө мөрөсөсөсө-нөн вьдөдө-нө!“

Сөвөдөс вїздөдлөс 2-өд кьтөкө да адчөс, мьјкө зьчө-мыс мөз нөлөн вөлі мунө көс:—Мөјдөннөкөс, бьгөтөс шөшкө, вөдөтөс кьсө көрт бөд, а ұжөд Атамөнчүков төјлөліс јөрдө берөдө да мөд кьсө шөмьртөдөм күтөс мьш сөјас. Сөвөдөс зөв өдө мөдөдчөс нөлөн, јөшчө вьчөсөн-нө і гөрөдөс:

— Тајө-нө мьј јөшчө?

— Да кьз-нө сїз сөвөдөс! Көтөдө, а сїјө гөрдө Тө-өд сїјө өшјаслө өылөјасөсө бьдөн зьртөс! Мө сь-лы шүө: мөсө рөзөс көр зөрөс мунө, а сїјө мөнө мө-төн: абу-пө төнөд дөлөбөс! А көдөн-нө, сүкөн сын, тајө дөлөбөс? Көдлөн, гөлөдөтөм сөтанө?—гөрөдөс Мөјдөннөкөс Атамөнчүковлө да мөдөс өвчөвнө көрт бөд-дөн.

Нөјө, кьз тыдөлө, күтчөсөмөс-нөн вөлі прөбөјө. Мөјдөннөкөвөдөн стөв өін дорөс вөлі лөз, а Атамөнчү-ковлөн, вөжөдөн өрөдөмө гөршгөгөрөанөс дөрдөсө, а брөтөм, пыкөтөм пөрјасөсөс пөтөс вөр.

— Лөкө вөчнөс көлөзөны өг сөт! Сөвөдөс вөдө мьөт лөбьшөтөс Кондрөт да мөдөс гөрөзны. Сїјө шүө:— абу-пө мөнам өшјасөс, көлөзөдө! Көлөзөдөк-кө, сїз-кө і күсө сьлысө кул! Вөшјө өшјасөсөс, вьрөшөл!

— Те мөнем кушөдөм ұкөжөтөс! І нөјтөны нөкушөдөм он льөт! Чөсөк-кө кьсөк, ьс сїз-нө төнө пөрөлітөјтө! Мөнем көлө нөрма гөрнө, а те он лөз!—чөрөм гөлөс-нөс, гөрөс лөзөдөм Атамөнчүков да шүјө кьнөс көрөс дөрдөм-вөротсө, мөд мөллөвнө.

— Пөчө зөр дьрјө гөрнө? жуөліс сьлысө сөвөдөс да мунө мөзөс бөстөс Кондрөт кьчөс көрт бөдсө да шыбытчөс көк ула.

Атамөнчүковлөн өінјасөс мөдөснө јүгөвнө. Вөскөд өылөнас јурсө бөргөдөлөдөн сїјө скөрөсө ызөптөс:

— Көчөнөјаслөн оз пөч, а көлөзөын көдө!..

— Кьз сїз,—„көлө“?

— А сиз! Колдод план тырты! Зер кот не зер, а гдр. Он гдр,—Лубушкин быдса лун мбдас тбчтны, кыз сймд кдртс.

— Те тајо оорнјасто... Тбрыт те норматб гдрн?

— Гдрн мыјдта верм!

Мајданников сероктис:

— Ссеаэинавслыс нолдб пјасб гдрн! Вјдбды, кушом сылбн бшјасис! Сурјассб он суз, а уна-б гдрн? Савыдов муна! Вјдбдлам.—Ва палто соскбдыс квавтис сјјб савыдовбс да нубдс ббрбздати, скормбм ббрн оорнйтныс ез вермы. Кашкис!

— Кбсјыбм гдрны кујм вершбк да жын жужда, а сјјб кыз? Муртав ачид!

Савыдов нукылтис да сујис чујјассб небыд, најт ббрбадаб. Пыдбссаныс да выльсбдыс судтамыс вершбкбн жынјоныс, кык вершбкыс ез вбв уна.

— Тајб-нб гдрбм? Тајб-бд лудбм муыслыс, а абу гдрбм! Ме ескб бнтај асывнас-на кбсјн нбјтны, ташбм гдрбмомыд да! Мун, став сы гдрбм участбкјастыс, быдлаын сылбн та султа!

— Ноылы волы татчб! Тевыд шуа, факт—горбдс савыдов, Атаманчуковам, кодн дшы-пырыс лезалис бшјассб. Дыша, некытчб термастбг матыстчс.

— Те-нб мыј тајб... Тајк гдрн?—нбжјбннк јуалс савыдов.

А тјјанлы-нб ескб, кыз вблн колб? Кбкјамыс вершбк судта?—скбрыс чукиртчс Атаманчуков да брбтбм јурыс кулис шапкасб да јурбтис:—Атбб тјјанлы! Асныд заводитабј жужыдасб гдрны! Кыв вылад-бд мн кыз сблбмын, а уж вылад н абу!

— А мјјанлы вблн сјзн колб, мед ескб, тенб, подлещбс колхозыс вбтамын!—гдрбдс да гдрбдс савыдов,—да н вбтлаам!

— Енбј повбдлбј! Ачым пета! Ме-бд абу оибдбма, мед асым олбмбс тјјанлы тувјавны... Еббс-тб асыд вчын, он тбд мыј вылб!—н шуьлаалг тыр мбдбдчс станлабб.

Рытнас, кыз сбмын став брбгадамыс чукбрмис стан дорын, савыдов шуис:

— Брбгада възын сувтбда оорнн, мыј вбчны сешбм лбжнбј колхозннкбд, кодн влбдлб колхозбс да сбветскбј властбс: кор кујм вершбк да жын пыддн, гдрб вершбкбн жынјбн? Мусб шыкбдб. Мыј вбчны сешбмыс-кбд, кодн наршнб калечитб бшјасбс, ужалб зергбн, а нормасб тыртб сбмын мнча лунјасб да нбшта мусб шыкбдб, кујм вершбк да жын пыддн гдрб вершбкбн жынјбн судта.

— Вбтамын!—шуис Лубушкин.

Медјона сылыс кывсб кутисны бабајас.

— Ташбм колхозннк, ем вредител тјјан пышкын. Со ачыс брбгада чукбрын,—савыдов индс Атаманчуков вылб, кодн пукалис арба вож вылын.—Сувтбда оорнн гблбсујтбм вылб: кодн сјз, мед вредителбс да дыш Атаманчуковбс вбтамын?

— Кыз сјзныс гблбсујтисны. Кыз кујм савыдов лыдсис да коса вбсталс Атаманчуковам:

— Вешјы тас! Те-нын, бнн абу колхозннк, факт. Ссеаа во мыббн вјдбдлам—справитчан-кб, ббстам ббр. Онн ссеаа, јортјас, кывылабј менбм зев колана кыв тјјанлы. Тн омбла ужаланнн, пбштн ставнн. Тајб зев лок! Нормајас, Мајданниковыс бпрч некбдлбн оз тырмы. Тајб позорнбј факт, јортјас, 2-бд брбгада! Тајк вермам шынб најтбссыны. Ташбм ужбн мн вермам пырыстбм пыр бдб пбв вылб пукоыны да сјз, сенн н космынн! Сталн нма колхозын—н друг ташбм торјас! Колб вужавныс бертны најбс.

— Нормасынн абу еббс куьа-да! Бшјас оз кыскыны,—шуис Акнм Бесклубнбв.

Телеграфнбј лннја ремонтнрујтыс ударнбј отрад Морозовлн уж вылын.

Морозов јорт телеграф лннја ремонтнрујтыс отрадлы сетб технческбј урок, кызн терыбжыка да буржыка нубны тајб ужбб.

— Абу еббс куза? Ошјаслы? Нһнөм тор! А мыјла-мө Майданыков ошјаслы еббс куза? Ме колтча тјан бригадаб, боота Атаманчуковлыо ошјассо, і ас уждн петкбдла, мыј позд гөрны гектар да гектар саясна, нһшта нөлд јукһсө гектарыслө.

— О, те тај, вокө, еуе вөдөмыд! Тенад парјасыд абу јөјө, —серөктіс Куженков, кіас шамыртөма асыс чөрмөд ічет тошө-да, —Атаманчуков ошјаснад, позд чөртлыс сурјасө бертыл! Сіјө ошјас вылад і ме еөкө өи гатө гөри..

— А аснад-нө те он гөр?

— Нөкор ол!

— Сіј кө інө вежом. Те Атаманчуковјаснас, а ме теон! Сіј?

— Вај вөдла, —думажөмөн да збылыө. Поліг тыр шуіс Куженков.

— Вој давыдовлөн кол учтөг. Учыс сіјө полөвөј будкамы, зөв чөстө сөдмывлөіс, сы вөсна-м, мыј будка-вывса көрт вөвтыс шумітіс төв вылын, мөбө вошдөрсө көдји вөснамы, көді пырөма көтаөм пінжакас, мөбө лудікјасыс, көдјасөн көлі тырөма ас улас волсаөм па-өсыс.

Кыя пөтгөн сіјөс сөдмывлөіс Кондрат Майданыков. Сіјө-һн став бригадасө көк јылас сүвтөдіс. Давыдов будкамыс өдјө четчыштис. Рытыввылын јөнөж помас југјалісны-на некымын көзув, том, чарлаөн нукултчөм төлыс, зарһнө југјаліс кельді лөа, дон јөнөжас.

Давыдов мыосіс, вөсө гумаалаіс көшөн прудыс, а Кондрат сулаліс сы діһны да дөзіөмпыр куртчаліс асыс усјас помөсө, сөрһтис:

— Лунтырөн дөсөвінамы уна —сетһн-өд уна ужды..

Помөдыс те, јорт давыдов, төрһнтан кусынтіл! Кыз-кө, сөкө, мед мі такөді јурөтөг ег көлө.

— Ставыс мјан кып, ставыс мјан! Мыјыө-нө те полан, чудак? —зөбө-өрмөдіс сіјөс давадов да ачыс думыштис: —„Көв мед көла му вылас, а вөчәл! Нөкыз сөсө оз поз. Позор-өд став ужалыө јөзлы“...

Кор давыдов чышкис чужөмөд парускөд толстовка помнас, Кондрат сөк көсті дөддаліс асыс і сылыс ошјассө да гөрөдіс:

— Мунал!

Көлөсөјас зуртөм улын Кондрат вөтавлөіс давыдов-лы ошјасөн гөрөм јылыс дас војасөн төчөм праві-лө-јассө.

— Бур плугөн лыддам мі сакковскөјөс. Со көв боотам „Аксајскөјөс“, кыв абу —плуг зөв бур, сөмын сакковскөјөз сылы ылын. Сецһн лөдыс сылөн абу. Мі сөсөа шуім гөрны сізі: јукны бид мортлы участок і луніыс сен. Первојыскөі Бежлөбөв, Атаманчуков, Кружанкова-өд-і Лубушкөі на діһө щөц мөдлісны гөрны бө-рөздаөн-бөрөздаөн „мјан-пө колхоз —шуөны најө —көлө-пө лөзны плуг-плуг бөроа“. Лөзісны. Сөмын ме азда, — оз сетчө мөа уждыс нукулт. Воззач паугыс-кө сүвтас, і мукөдыслө ковмас сүвты. Воззачыс-кө гөрө шыша, мукөдыс сіз-жө. Мі сөсөа мөдім шумітны: „Лөбө мөа мөдө, —шуа, —лөзө возас, мөбө јукаб бид мортлы участөкјас“. Сөкі сөсөа і Лубушкөі гөгөрвоіс, мыј таз гөр-ны оз поз. Нөкөдыс уждө он ады. Мыјөн участөкјас вылад јукаісны, сөкі ме і муні на діһны да дас өкһнөі өкһләлі најөс, чөртјасө!

Быд участок мјан дөсөвіна, 160 сыв кузанас да 15 сыв пастанас.

— А мыјланө пастаногыс оз гөрөһ? —гөрөм му ы-ас вөдөдөмөн, јуаліс давыдов.

— А сіјө со мыјла: помалан те, шуам, кузта ногөс бөрөздасө да помас сөсөа өшјастө бергөдан, сіз? Кру-төја-кө најөс бергөдан, сіз верман став сылісө зыртны јармајаснас, сөкі сөсөа өшкыд оз мөд туһны гөрһытө! Сы вөсна і бөрөздаалан кузта ногыс, сөсөа тыртөг і вет-лан 15 сывсө. Трактор, шуам —сіјө крутөја бергөдчөс, сылөн

көлөсөјасыс возас пыралөны, і гөр бара сізі-жө, а куј ім-һөм гөз өшјастө-өмыј сізі бергөдан? Наы ковмас сөкі сіз-кө стрөһн, шујага көкјаснас бергөдчыны, мед некушөм грек ез вермы лөны бергөдчаніһтыс. Та вөсна і ыжыд участөкјастө ошјаснад гөріг дырјыд оз поз вөчыны. Тракторыдыл-өд мыј жыһыд, сіјө бур-жык, а ошјаснад, мед көдјас 160 кузаногыс, а өд сөсөа менам плугыд тыртөг муно вөмөһнаы кузасыс, бөквылас. Да со ме тјананы сөрпасаала. —Кондрат сүвтис да мөдіс гјжтыны, му вылас јөс пома чөвөкөн кузкөд участөк.

— ...Сөкі, һөл дөсөвіна кымын. Кузә ногыс —160 сыв да вөмөн ногыс 60. Со, ме гөра медвозча дөсө-вінасө, вөдөд ме шуам өві дөсөвіна гөра, меным ковмас гөгөрһтны гөртөз 15 сыв помөдыс, а ме-кө гөра һөл дөсөвінасө, сөкі 60. Оз-өд лөдыс? Гөгөвоанһыд? Пө-раыд вошө...

— Гөгөрвоі. Те тајө збылыө петкөдліл.

— Ті гөрһысө, кор-кө гөрліһны?

— Ег вокө, ег слөһмылаы. Плугсө ме һөуна төдыш-та, а ужд вылө сүвтөдны сіјөс оз вермы. Те меным пет-көдлы, ме-өд гөгөр...

— Ме тјананы пыр плугтө лөбөда, муна тікөд кык-кымыныс, а сөсөа ті асныд-һн мөданыд гөрһы.

Кондрат лөбөдіс давыдовлыс плугсө, пуктіс појом-нөј пөдушка вылө крук, лөбөдіс сүдтасө һөл вершөк, і төдлытөг вујис сөрһнын „те“ вылө, муһіг мозыс вө-таліс:

— Вөрөдчөм өһ гөрһы, те мөдан адыны: ош-сөдыл-кө лөө сөкыд, сөк бергөдлан өтчыдөн жыһөн кымыныс, со етјө торсө. Шуөбө тајө мјан бөчөкһн, адын — сіјө һөжбөдөла чөп вылын, а бөрөздасө чөпыс зөлыд. Бергөдыштан те тајө бөчөкһсө, сөк гөрјыд вөдсажык кутас муһны да оз сөсөа мөд боотны став көкјамыс дүја пастанас, а сөмын квөртөс, сөк сөсөа ошјасыды лөө көкһіджык. Сөсөа вөрөдчөмө. Цөб пөш-шәл! Цөб! Кыһөмтө өһ жалт давыдов јорт!

Давыдовлөн өш вөтлыс том зон кувкис арапһкөн муас, возча ошјас боөтісны өтшөщ, јона-пырыс. Давы-дов повөдөм сөрөн пуктіс асыс кјасөсө плуг вөрөп вы-лө, мөдөдчөс плуг бөроа, вөдөдө, кыз плуг дорнас вун-дөм петө југыд өтвал кузә, сөд сыла пласт мулөн да бөк вылас бергөдчөмөн вөдө, быгтөкөө узыө чөри.

Участөк помса бор вылын сулаанаһөвө көтөрөн со-рөң лөктис Майданыков да вөталіс давыдовлыс:

— Путкылт плугтө шуја вылад, медым сіјө кыска-сөмөн муһис, а мед теһыд өтвалсө пыр өтарө не вөсав-ны, —со кыз вөч, вөдөд! —Сіјө өшөдчөс ошјә вөрөп вы-лас, пуктіс плугсө „пөре“ вылө, —му пластыс көсөја да зөлыда іскөвтіс өтвал кузә, быгтөө нуаліс өтвал выв-сыс топыда сөбдөм најтсө.

— Со кыз көлө! —Кондрат бөр сүвтөдіс плугсө, һөммуһи: —Тәні көлө-жө теһныкыд! Он-кө „пөре“ вылад сүвтөд плугтө, ошјасмд участөкһнөі муһнысы да вөсав-ны ковмас өтвалөыс најтсө. А өһи тенад плугыд пыр быгтөө мыскөма, те верман муһіг мозыд чігаркатө гар-тыштны сөдөһөһд. Боот!

Сіјө мылчис давыдовлыс трубкаб гартыштөм көшөл-сө, гартыштис асыс чігарка да јурнас өвтыштөмөн і-діс асас ошјас вылө:

— Вөдөдыс, кызі менам баба бергөдөд! Плуг лөбө-дөма, четчавлө геждөа, сылы өтһнасы сөкө позд гөрһы...

— Вөтлыөас-нө аслад бабаыд? —Јуаліс давыдов.

— Баба! Сыкөд —кывожык. Сіјөс мукөд дырјі і чо-рыдык кывјөн повөдөдан, оз скөрмы, а көч і скөрмас, сөмын војөз... Вој бөрөдас, көч кыз...

Кондрат һөммуһи да ыжыдчыка кутіс вөславын гө-рөм кузә.

Медвозча дөддөвөләс, өбөдөз гөрис давыдов дөсө-віналыс һөмөд јукһсө кымын. Нөкөтө-пырыө сіјө па-

ТРАГЕДЫННӨЙ ВОЙ

ПОЕМА

МЕДВОЎА ТРАГЕДИЈА.

1

Бытбө јенјас, немис повтбг,
Кыркбщ дорын, нбөи дојтбг,
Олбм колмисны важ друјгас—
Запорожбса сбз чубјас,

Лббөид кывтны дорыс-помб
Ненасытец гыјас вомбн.
Вбјан—нбнбм повны тамб—
Сува нуас тенб выс.

Нуас гашбн, вывлаан кокбн
Лббб куамбс, лббб бокбн,
Гашкб тблыс, гашкб во..
Ен пов—нбнбм збк он ло.

Лбнвов рытб, шондб летчбг,
Тенб нуас гажа сечбз.
Кывтан Кбчнас вблббет дор,
Кбнб кылб ужлбн гор.

Кывтан изб гбра дбнтб..
Секб суомбдлы те сбнтб.

2

- Сыв-б кырјыд тенад, ва?
—Сыв.
- Мыј те кывлбн, паскыд ва?
—Взрыв.
- Мыј те вбзан, паскыд ва?
—Сеч.
- Кычб шуны сбјбс, ва?
—Леч.
- Он те вермы кывтныд, ва?
—Ог.
- Шог-б Сечлы бнб, ва?
—Шог.
- Те он шогсы, паскыд ва?
—Ог.

„Ыжыд вын“ колхозын ыщкбны.

—Мыј те тбдан бнб, ва?
—Мог.

3

Ој, снбпр!
Кодб беретб вештбма тенсыд?
Кушбм щын,
Кушбм грымбдбм тан?
Кушбм шыјаслбн, муралбм, венбм?
Мыјла сынбдас копрасб кран?

Кушбм сунбсјас везјасбн бшлбма?
А сетб кывтбны керкајас уна.
Мыјла кыркбщыс сещбма вежббма?
Кушбм зык,
Кушбм грымбгбм сен мунб?

Мыјла кбсббны домавны васб,
Сылыб визывсб бетонбн сбтны?
—Соцзмаганьа.
—Гет уклб з прашб!
Ташбм кыв запорожец ез тбды.

Нуб снбпр асыс тырвына вajas.
Взрыв!
Скала пасмунб..
Пансбс јон ббј.

.....
Воисны трагедбјаа војјас.
Воис трагедбјаа вој.

4

Кыјбдчыс бвер ещбн катб
Стал вына зор экскаватор.
Нужјалб ремјасы ветка—
Лебб сет оо вагонетка:
Нбббдбб зев ыжыд шан
Јенбжлан кыпбдчыс кран.

Шујгаын—ужгорлбн јургбм.
Вежкыдын—мортлбн журбм.
Кушбм-нб паскалб оылбм?
Кодјаслбн мургбмыс кылб?
Вежкыдын—взрывјаслбн букбм
Шбрвестын—кранјаслбн укбм,
Шујгаын—пуркбб ббд щын.
снбпр јулыс чегбсны вын.

Муыс б сынбдыс вбрб
Из кыркбщ бердын:
Кор лбна, кор скбрбс,
Кор зуртбмбн ергбг,
Сен кыпыда јбргб,
Зббј ббдбн шарбб
Камнедроблба,
Бетонмешалка.
Онмыд оз лчык
(Кбб вобан те сорбн),
Кор перемычка
Сылб ужгорбн.
Јбркбны крајнас муердын—
Котлован бердын.

Увбб ббрена.
Кыпбны стенјас.
Лун б вбј ужын
Пловбна чужб.
Јургб быд пом:
—Вабјб бетон!
Стројка да тыш.
Взрывјаслбн зыщ.
дорбны кыщ
снбпрлыс.
Вежкыдын—взрывјаслбн букбм,
Шбрвестын—кранјаслбн укбм,
Шујгаын—пуркбб ббд щын.
снбпр јулыс чегбсны вын.

5

Зев лбн Украинаса вој.
Јенбжыс сбстбм. Лыдтбм козув.
Б сбмын мургб вына, зббј
снбпр ју. Сбз васб нуб воцб
Из кыркбщ костбд..
Сек—војнас петбмбј мб постб
Том ударнбј группа нбмбн
Взортбны кыркбщ дорыс скала,
Мед экскаватор ыжыд вынбн
Електротоклы, мулы, валы
Сывны снбпрлыс ловја сылбм,
Кбн ужлбн укббдбмыс кылб,
Кбн роббчбј вына кбнас
снбпр јулыс скбралбмсб ббнбс..

.....
Сбјб војнас,
Сагајдчнбј
Скала
Взбрвбтбм ббрын,

Лыјсис
профессор
аслас вежбс шӱрын.

6

Протоколын:
„Овлываан делӱ.
Сӱлӱмас пума—і пом.
Ем піомӱ
(кусынӱтӱма кык пелӱ...)
да ныжыд карандаш пом.

7

Медбӱрја піомӱ.
„Олӱмӱс кадыскӱд ег вермы іітны.
да і мыјла?
Ныӱом мем воыосӱ відчысны!
Ез, ез скаласӱ тајӱ взорвітны,
Тајӱ облӱмӱс меным взорвітнысы!

Вежӱрӱс мегырӱ сінӱма...
Сагајдачнӱ... порог...
Запорожӱ...
Ныӱомӱн овны!
Мӱвпавны ныӱомӱн.
Сесоа кысјаоны воӱд ог кӱсјы.

Тајӱ зверјаслӱн кіјасыс вынаӱо.
О, мед проклатӱн лоасны
планјасыс налӱн!
Аслам кӱсјӱмӱн најыс мына ме
да путкылтча зор моіканӱн.

Уна другјас да тӱдсајас
мӱвпјасӱ вежисны,
Коді воэжык,
а коді-і сорӱн.
На пышкыс
мыјдтаӱн, мыјдтаӱн
кежисны,
Большевікјасларӱ!

Бус да пӱјім...
Шогсӱ ӱні берт те...
Кӱн-нӱ, кӱні те,
важ Украина?
Ламӱдіс теӱнӱд муертӱ
Електрӱческӱ
машіна.

Кӱн-нӱ сӱнепр јулӱн
багатыр выныс?
Кӱн-нӱ піяныс
Запорожӱсја станыс,
Кодјас кужлісны сӱтны мыјвыныс
Шӱрӱ керавны
москалӱс,
кӱв панӱс?

Сіјӱ лунјасыс комісны бӱрӱ,
Сесоа збӱј луныс некор оз чуж.
А машінајас
збыл вылӱ скӱрӱс,
А налы паныд ме муны—
ог куж.

Тајӱ рӱк
Сыкӱд некор ом венчы.

Тајӱ мјанӱс талалаан ытва.
Ез!
Ез сӱнепрӱс,
а горлӱбс меным
Вундіс
пловінаӱн
брітва.
Украіна!
Тенад вежоӱма нем.
Тенад оылӱмӱд пыр кежӱд орі.
Сіктлӱн гӱлдуныс донажык мем.
Воэын лӱмы посолокјас дорыс.

Запорожӱсја зорізјас нермӱны...
Најӱс оӱкыд нын му вылас овоӱдны.
Коммуністјаслӱн планјас оз вермыны
Важса кадыслыс мічлунсӱ ловзӱдны

Карјас вӱчӱны мјаналы пом,—
Трактор мургӱмӱн тыргісны сӱепјас.
Сылӱн стал выныс, пежылдӱн, јон:
Чужтӱ му вылӱ кык кучта шепјас.

Ог мі асӱылӱј зормӱн порогјас,
Ог мі кывлӱј бандуралыс ворсӱм...
Ҷікӱз павісны олӱмалыс ногјас...
Ло те проклат,
машінаӱн гораӱм!

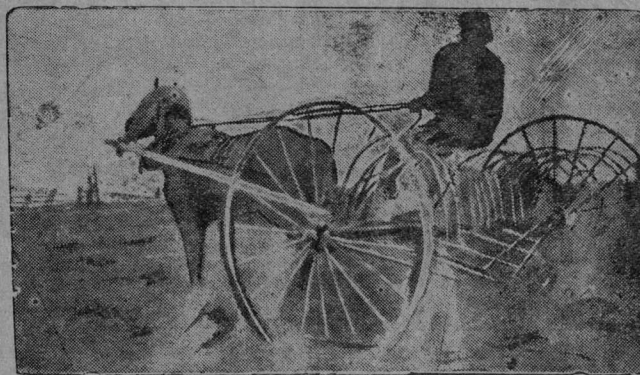
Мечӱј кабырын
чегӱма,
сім.

Вынным бырӱма—
важӱма,
пӱрыс.

Но ме гуын на воотыла сін
да оылышта тіјаналы чужӱмад скӱрыс.

Мекӱд ӱтлаын кулӱны немјас,
Ҷікӱз путкылтчис важ олан рај...
Овны ныӱомӱн.
Космӱны вемјас.
Ог шу—асӱыстӱз.
Шуа—прӱшјај*.

„Ыжыд вын “колхозын машінаӱн куртӱны.

8

Ој, сӱнепрӱ!
Ен облас,
ен шогсы.
І шондӱын овлӱны чутјас!
Кӱв учӱнӱј і нуждіс коксӱ—
Тӱдам, мічкісны кушӱмжык утјас.
Сіз, прѳетітам жӱ профессоркӱј
[ӱзлы

Аслас вежӱсын лыјӱомсӱ тајӱс.
Но текӱд мі, сӱнепрӱ, ог дӱзмӱј...
Тӱдам, мыјјасӱн овлӱсны најӱ.
Налы олӱмыс вӱлі мед лӱн,
Најӱ кӱсјӱмын тащӱмтор кылӱ:
Медым вежім
пловіналыс вӱн.

Запорожӱсја чуб кусын вылӱ.
Медым
уӱсіны
фабрік-заводјас,
Медым

бырӱсны
кранјас да ӱд.
Ек, мі тӱдам таз оылӱны кодјас—
Најӱс-нӱ коді оз тӱд.
Налы жал јог-турун
да трехполјӱ,
Жал бандура
да кодјурӱн јӱктӱм.

Налӱн кадыс важ нем сажӱ комі...
Таыс скӱралӱм најыс пӱдтӱ.
Ек, оз збылмы-нын кӱсјӱмыс етјӱ...
Најӱс олӱмыс водтӱдіс гашӱн,

Ој-ӱд овлывлӱ
мыјдта трагедіја
Тајӱ мјрас,
код ыпјалӱ гажӱн.

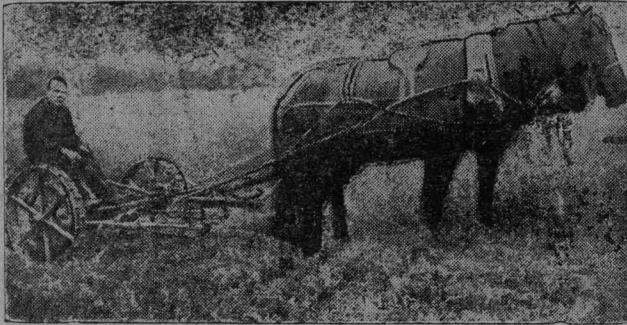
9

Јіркӱны краіјас муердын—
Котлован бердын.

Комідіс Выл Паш.
(Воӱд лӱб мӱд номерын).

БРИГАДИР СУРЕВЈАКИН

ОЧЕРК д. АМУРСКИЛОН.

Володка Суревјакин мунис медво-
зын да термбдліс пбсадм вбвјассб.
Ышкан машина зїла шыріс віз да
чуркјас ыло скбрмбмбн локыс тар-
кбдчїс.

Володка сува візбдїс турун пыр-
ыс аслас возвылыо да кужбмбн вео-
кбдліс вундыс аппарат ужбн: кор
колб вблї — мынтбдлас аппаратб,
кор колб—ббр домалас, мед ескб
ез торкы машиналбн заводїтбм
бдыс.

Муртса-кб вежыштас машиналбн
шыс, Володка кутас сузжыка кыв-
зыны: сїбб полб, мед ескб пуртјасыс
ез лчавны.

Рыт келж колб вблї тыртны
план да локны собраныб ылоб, кбнї
кутасны артавны ужас. Кымын кут-
іс матыотсыны срок, сымын јонжы-
ка кутїс кыскыны сылыс облбмсб
машина дїнб. Володка тбдїс машина-
бс, ескїс сїбб вермбб ылоб да јона
ыжыдбн лыфдїс машина лбббдыс
мортсб, кбт і сїббс оз вблї тбд.

Сїбб візбдтбг тбдїс ышкан машї-
налыс ставторјассб да шы сергыс
кбв кор вермїс вїставны, кытї торк-
сбма, лїбб југалбма.

Талу, уж ылоб петбм возвылын
сїбб торја бура вїдалїс кблбса гаж-
јассб, собчакбн круказаланїјассб,
став зубчатјассб (пїна кблбсајассб),
дїск шатуналыс подшїпныкб да пурт-
јассб.

Кор ышкан машина заводїтлс
зуртны, Володкалбн жалыс петлб
сы ылоб.

— Музїн... Ме тенб гбгбрвоа, но
те ацан, кадыс мїжан колї еща, а
ышкынысб уна-на. Ме ог лыфдсы тен-
сыд ужалан самтб прбстб ышманї-
тбмбн. Те јона музїн. Ме музї-жб...

Володка дорїс ассб сїббн, мыј оз
вермы нуны ответственност здук
келжб лчавлбмыс, торја-чїн, кор сы-

лбн шондї жарла вїбб јурис да кы-
нбмыс сумалб. Сїбб возб кутїс сбр-
нїтны ышкан машинакбд, но зїк-чїн
мбднбгбн.

—...Талу-кб мї помалам, мїжан
ылоб кутасны вежавны. Мї пбкбрї-
там плантбм да кызї сурб ужалбм.
Собраныб ылын лбб уна јбс. Ме
вїстала те јылыс. Мїжанлы быт
колб....

— Быт колб, быт колб.. Вїста-
лїн! Мед ескб те ојантор јылыс
мыјкб шуїн да гортса јывсыд мбв-
пыштлїн,—воча шуїс сїбб аслас реч
ылоб да летчыбс мбвпавны.

Нбтб вїдчыстбг ташбм воча вїс-
талбмыс повбдїсскбб сїббс. Кывјас-
ыс вблїны вывтї тбдсабс. Сїбб кутїс
јурас вайбдны став вбвблмторсб, код-
јас јїтбны совхозын ужалбмкбд да
помтбг шуавны бтї тор јылыс:

— Ме кывлї-чїн ташбм воча вїс-
талбмсб. Ме веоїс тбда, кодї вїстав-
лїс... Ог, ог тбд. Ог тбд...

Друг сы возб, зїк ловја-моз, сув-
тїс мамыс. Сылбн пбрысыса чурка-
сбма чужбмыс. Сїбб кевмысбмбн кор
Володкабс ббр локны гортб да
кывзыны багалыс. Мамлбн доршасїс
сїнамыс.

— Ме тбда бнї, кодї тазсб шулїс,
—радпырыс горбдїс Володка да
кучкїс вбвјассб.—Сїбб шуысыс вблї
менама бат.

Володка јона шеңзїс ташбм вео-
калбм ылас да, медым вунбдны сы
јылыс, кутїс мбвпавны мубс да кы-
мбрјассбс пбкбрїтбм јылыс.

Володка кутїс мечтјїтны турун
бергбдлан, јуралан, зорбд течан,
прессујан да мукбд машинајас јылыс.
Вочасбн јурас воїсны зев грырыс
торјас, а сїбб ужкыс, кодбс вблї вбчб,
кажїтчїс сылы вывтї ічетбн, веоїс
квбтбмбн.

„Кущбжа оз кажїтчы тазї пука-
ныс, вбтлыны вбвјассб да вештав-
ныс рычагјас. Тажб ужал некущбм
вбжбр оз ков,—думајтїс сїбб. Меч-
тајас елбдїсны мбвпјассб. Велалбм
прбстбј да тбдса уж сајын, ылыс-
саы машина лббббдм сајын, Володка
кбсїс ацаны мыјкб јона ыжыдбс
да сложнббс. Но кымын јона сїбб
мбвпалїс, сымын јонжыка да јонжы-
ка кутїс пырыс мбд мбвп. Сїбб воїс
сешбм прбстбј да обкыд понб, мыј
јона ыжыдтор дїнб да ылымббдм му
дїнб оз поц волю ташбм быдлуңїс
да ічевїс ужтбг. Тажб мбвпыс шкбтїс
боотсыны уж дїнб нбшта горшжыка
да радбјтны ассыс вбчантор.

* * *

Володка Суревјакїнлбн батыс му-
ныс медббрын. Јукалїсны пбрыс лы-
ја: да ез петавны јурмы шогсана
мбвпјас. Асалыс тбдмбн сїбб вїдїс пїс-
бб вывтї зїла ужалбмыс да чегеїс
шїтчбм вбсна.

— Мыјла сешбма пессб,—аслыс
шуїс сїбб,—зїлб, а кодлыс?

Кык во сајын локтїс Педот Су-
ревјакїн совхозб најбвїтны, медым
чбжыштны ббмтор да пбрыбднбмб
кујлыштны ужтбг. Пїсб боотїс сбр-
оыс. Местаб сурїгбн јона лбб клоп-
чїтны. Ез кбсїны боотны Володка-
бс. Педот ез летчыс. Боотїсны. Рад-
лїс первоїс: јона вблї ужб пырб
Володка. Радлїс Педот Суревјакїн
аслас сблбмбн, кбсїс чбжыштны ббм
да мунны, но вошї насаја. Пыс
комсомолкбд јїтчїс да зїкбз вежоїс.
„Ме,—шуб,—пјатїметка помаетбз за-
крепїтчї, а те лодыр...“ Но кущбм
мог Педотлм пјатїметкаб? Сылы
ескб ыл керка пуктыны. Доршабб
старїкбн сїна, Окота ескб курїт-
чыштны турун пбвсын-да, полб Пе-
дот: бригадїр пїс вермас качавны.
А мыјсыс повны, бд аслас пї? Рбд-
нїј бтка пї, і вот—лоб повны.

— Те батб, сї-на уж пышкас пыр
да горшасан. Тенад јуремыд руш.
Те он вермы тбжыны став вбсна.
Куган-кб те ужкысыс повны, мї тенб
вбтлама брїгадамы.

Тазї вїсталїс Володка бригадаса
медббрја собраныб ылыны. Ез вермы
терпїтны секї Педот пїлыс „настав-
лєнб“ да заводїтїс јанбдны сїбс.
Чажїс мукбд поддержїтасын, сбмын
артмїс зїк мбднбгбн. Сувтїс Кешка
Сїндын да ассб-жб і сералїс.

— Тыгмас тєнїд, пбрыс, јерепе-
нїтчыныд. Ен ылбды Володкабс,—
сїбб јачејкамыс шуїм вїстала.

Нем келјас пбрысы Педотлм та-
јб кывјасыс да новлбдб ас пышкас,
кыз наказаннб. Оз сетны најб спо-
којлу. Оз шыбыт сїбб асысыс мбвп
—возсб боотны тажб бббдїтбмыс

көр ләб сәлј да вәтлыны Володка-
лыя да Кешка Сініцынамо щалу-
сә.

Педот лічәдіс вәжжіяс. Вәвјас
мәдәдчһсны нағән, бығвә төдәны
кәчһналыя мөвпсә. Ышқан машина ку-
тһс ужавны торкааләм сорһн, турун-
јасә крукааләмһн.

„Шулә, ез кывзы. Јорәм моз, бат
нем чәжыс гөрбылааб, а пі повәд-
лә. Пәрыо-немә коран мешәкән кәс-
јә мәдәдһны. Часлы мекәд щәщ і те
муан...“

Педот очсыштһс да вомсә перна-
пасааліс. Кывзыштһс асһсы мөвпјассә
да бара кутһс вомгорулас намәдһны:
„...Мыј сјјә татыю бурсә ағһс?
Ковмас-кә әбәдәғһны, тасті да паң
сузәдһны әчерәдә сувт. Гојанјас омә-
ләбә. Бара-жә гортын нағәтәғ олаһны,
дај өвмәссә өновтәма“.

...Вәвјас суалһсны да бергәдһсны
пелјаснас, кывзәһны, оз-ә уә кәчһн.
А Педот ез уә. Сјјә шөгәс пышјәм
долыдлуң вәснаыс да зһлһс асәә
збојмәдһны.

Друг сјјә морәсын јонжыка кутһс
јәктыны әбләмыс.

„Сувтәдһны алә не сувтәдһны?“—
Сәләмыс нәшта јонжыка кутһс јәк-
тыны. Педот бергәдһыштһс јурнас,
зәләдһчһлһс, сәсәә неғһс да сјјә әб-
дас вәдһчһштһс.

Сјјә ләлыштһс ығдыржыка, летчһс
пукаләс вывәсыс да кутһс мыкәкә вәч-
ны перәдатәчһнәј кәрәбка дінас.

Сәләмыс сыләһн ләк ногәһн јәктә:
нағһылә і әдһылә.

„Те муәә, муәә муфточкаас кәт-
ышт, сәні і шәғһчһны кутан“,—әт-
тһс сјјә аслыс сәвет, а поләмысла
зәк пәдһны кутлас.

Педот копһртчһс, зәбран кәдһн не-
шыштһс вужјаснас кытар турун, пыр-
кәдһс кыпәдәс вылас да кәрыштһс
кытар му перәдатәчһнәј кәрәбкаә, кә-
нә бергаләһны кәчһсәкәј зубчаткајас.

Володка гәгәртчһс вәз гәгәрыс да
мәдһы заводһтһс муһны. Сјјә субәдһс
батсә, термасәмәһн четһчһштһс пукаләс
вывәсыс да повәдһпырыә жуаліс:

— Мыј-нә те, батә, бригадасә јә-
нәдһн?

— Ағһан, машинаыс ізәәма.

Педот вәзәдһс Володка вылә сәщ-
һн әзылә өнјасәһн, мыј мәдһс әз-
кағав сәә некушәм ләкәтор.

— Бара мыкәкә сәл вәчһн,—өһнкы-
сә ләзәмәһн шуіс Володка, медһм
асәә ләкәмәдһны. Ачыс мөвпәліс „Ме
комсомолец дај бригадһр, меным ығ
колә сулавны вылынјык ас рәббәс
рафәјтәм дорыс...“ Володка вәдлә-
ліс кә улас сәщпәнәј муфталыя рычаг-
сә, сәмын некушәм жуғаләм ез ка-
ғав. Сјјә пәшһс пырыс вәзәдһс шөгә
летчыәәм батһс вылә да кәјәс сәк-
рыә мыјјаскә шуавны, но жалһс пе-
тһс.

Пәдәдһнәјсә колхоз ышқан машина прһсәсәбәтһс вундһны. Тајә колхоз
мәдвәһн тағсә вундә. Резултајас бурсә.

— Мәдәдчһ!

Педот вәрәдәдһс вәвјассә. Сјјә ка-
ғаліс пһсылыя вәшәмәә.

Володка кыліс перәдәча кәрәбка-
ыс мһстәм шы да щәкһтһс сувтәдһны
машинаысә,

Педот зәләдһс вәжжіяс да әәлыштһс.

— Ме тај шулә, мһса ізәәма. Ләб
ремәнвәруғһны.

— Шулә, шулә,—нерһштһс Волод-
ка.—Мед ескә те еһ чатрас ракајас
вылә, а вәзәдһн машина бәроавыд. Те
пәнда бара нуҗааләм....

Сән-жә сылы мөвпә вылас уәі сов-
хоз јачәкајас әскретаркәд мәдбәрја-
ыс ағһыләләм, кызә сјјә вәзәдһс Во-
лодка вылә да медбәрынас шуіс:

— Рыгнас тырә срок, Надәјтча
те вылә.—Володка мөвпһштһс сјјәс,
кыз ачыс вәча шуіс сәкретары:—
менам кәсәдһм сәщәм-жә, кушәм і
јачәкаләһн. Пәан ләб тыртәма. Скәт
оз кут тәләһн шығһавны. Совхоз
әтас стрәнаалә јәј.

— Те, батә, еһ ышмы. Пышјһны
өһн вермы. Оз лә те ногәһн. Ме пыр-
жәкә вәсала муыә зубчаткајас, і те
муан вәзвылаыһн, а то...

Володка ез помәз вәстав асәыс
мөвпәсә, Зылыыә-кә, мыј ескә сјјә
вәчһс батһыслы, кодә быдтһс сјјәс дај
местәдәз вәштһс?

Сылы мөвпә вылас уәі батәдһн тә-
дһсәәм, кор мәдәдчһс вәдлә совхозә,
сыләһн мелә гәләсыс да бур кывјас-
ыс. Володкалы јанғһм ләі өнја асәә
нуәдәһыс.

Педот кағаліс пһлыя вәжәәмәә да,
медһм нуҗәдһны кадә, пһнпырыс
шуіс:

— Те, пәјә, еһ вәтлы старікәс
Ме вәмә-кодә. Јурәс жуғәдә дај кы
нөмәс нуҗкыртә. Вот кула, сәкә-і ығ
ыдав. Влаштујт!

— Те, батә, менә өһн јәртәдһлы.
Ме тәһн прәсәчһта став ыләдләнтә-
ртә, кәч ме вермә ескә вәставны
дәкретары. Но те абу вәжәртәыс да
вәтлыныс нһнәмла.

Педот збојмыштһс, Сјјә вәжәһн-һн
кәсәј вәлә вәставны пһсылы асәыс
мөвпјассә да неғәдәһн сылыә әб-
ләмәә.

— Керкаһн өвны оз пәч, Пеләс-
јас кәсәһны, а те јәз бур вәсна тәж-
дһсан, дај нәшта менә пәрыәәс пыр
вомаләһн.

Володка сәкәрмә сәщәмәз, мыј
өһнјасыс вәрәһн тырысны да ләкыә
јуғһавны кутһсны.

— Он аслад кывјәһн сәрһнәт, батә,
Медбәрјаыс вәстала: өһ-кә те вәжәы,
тујјас мјјан јансаалһсны.

Педот шај-пәј муһн да бәрынтчһс.
— Менә мыј... Ме нһнәм, кувтәз
кута ужавны. Сәщәм өһн кадә!

Ружгә да өзәг тырја кәјәс пукаләс
вылә да мәдәдчһс вәзвылаыһн. Мәһн-
накәд щәщ каталәс да унаыс вәзәд-
ләс бәрвылаас: пһыс кәјәтчһс төдтәм
мәртәһн да суәтәмәһн.

Педот сәкәрыс кучкаліс вәвјасәс,
пернапәјас вәчһаләс да вәмнас вәш-
кәдә:

— Господәј, сәт сылы јурәд...
* * *

Совхозса дәкретар вәставліс тер-
маәтәг, шәчһнәка да әкыда. Быд
кыв бәрын ләһтыштәлһсәкә да кыја-

ліс, кушомі імёны сылён кывјасыс кывызюяс вылб.

Тыр, топыд кывјас гора кылісны, кывј пракаа.

— Мі вбчм ува, но вожд нбшта на унжк лоб вбчны. Турун колб ідравны. Міјанлы колб петкбдлыны, кывј стрбтны ыжыд овмбс. Ме цбкта бнысан-жб тбдманвы став обкыд-торсб, медым ббрас не павны наыб. Колб артыштны став нелучкјассб. Колб торјбдны да премірујтны удар-нїкјасбс да кыскыны ердылб сещбмјасбс, кодјас торкалбны мїаналыс уждмбс...

Дїректорлбн оїнас терыба вбрбны, быд вїзбдлбм зев јос да суцкб. Гырмы оїнкымјасыс да вбјбм оїнгуранјасыс нбшта јонжыка вбчбны вїзбдлбмбс ыжыда вїталанабн да ве-кыда вбчанабн. Кор сїјб чатбртлас зугббм јуроїа јурсб, веокыд чужбмбс гбрдыв вурысбн кыштылб шупбд, же-жыдјас саблалану туыс.

Педот Суревјакїн пырїс медсај пелбсб. Сїјбс повзбдлїсны дїректорлбн пыдысан вїзбдбмыс да чужбывваса шупбдыс. Сїјб полббмн вїзбдлывалїс сы возвылїны пукалыб морт сајсан да вомдорјасыс сылбн тїралїсны. Сылы кажїтїс, мыј дїректор сїјбс сбмын-ї тбдб, мыј презїдїумын став-ныс кутбны јурас сбмын сы јылыс да кор чукбктасны сїјбс пызан дїно, сек мыјкб вермас лоны.

Педотлбн пбсалбм, чукырбс плеш вылын бшалїс да ббзмбдчїс пбсалбм јурб прачыс. Полбмыс мешајтїс сылб вештїны ббзмбдчїсны прасбс. Педот пбдны куглас шогла да јанїмлаа.

„Вїсталїс Володка амї ез вїстав? Чукбктасны амї, оз чукбктны?—кбс-їс тбдны сїјб тїралан кїјас вылас вїзбдбмбн да обкыда кашкїс. Сылбн мбвпјасыс полббмбн бергалїсны да корїсны дорјысан туј—„Менам кер-калбн пелбсјасыс кїоїсны. Гортын нащ абу, а сїцбс ме абу прбтїв...“

Дїректор куртчаалыштїс вомдорб, довкнїтїс јурнас да пукоїс. Сылыс вїталбмбс ызгбмбн кутїсны ошкыны. Педот зырмысб суліс, чышкїс чунјасбс оббасбм еїгеч дбрбм ббждорб.

— Прбјдїтїс,—кокнамбм обблбмбн шуїс сїјб да кутїс кывзыны ыла вылыс кылан шысб.

Друг ставнїс себкїтїсны да сещбм гораа, мыј тїравны кутїсны бшїнјасыс.

Педот вїзбдлїс сыланб, кбнї вб-зынжк сулалїс дїректор да падмїс. Кык комсомолеч кутбны ичвїк жежыд горт, кытчб обббн гїжбма:

Педот јбј моз гонјало да некыз оз вермы гббгбровны: кывј вермїс пок-кытїс тбрны ташбм ичет гортїб да мыла јбзыс сералбны?

Јуралыс чукбктбм вылб Голохвост-тов четгїс да мунїс пызан дорб. Тутвалїс сїјб обкыда, катлаобмбн. Педотлбн гббгбровтбм тор вблїсвї ра-залїс.

— Голохвостов бїласщ оз ло мї-јан пбвсын. Сїјб кулї мїјан совхоз-лы,—шуїс прбфедател.—Та јылыс кацтылбм вылб талун мї премїрујтам сїјбс гортїбн.

Педот збббїс аслас сусед мыш сајб да кутїс зев шкыда лолавны. „Онї чїк чукбктасны“,—кыршытїс сїјбс мбвп.

Голбхвостов јурсб бшбдбмбн сула-лїс пызандорына да шббб-вошбм моз сїнсб новлбдлїс ичвїк горт вылб да комсомолечјас вылб.

— Вожд ме ог кут,—пбдбм гблб-сбн шуыштїс сїјб.—Лезбї!

— Пукуы,—шуїс јуралыс.

Голохвостов зев ббјб вбрбдчїс мбстасыс да јбзбс тојалаїг тырја кот-тбртїс петан ббзс дорб.

— Владїмїр Федотовїч Суревјакїн. Корам татчб!

Педот дрбгнїтїс, оуїе јурсб пел-помјасас, чукырчїс да локы пїјас-нас гурчнїтїс. Володка сулалїс сїјб-жб мбстамн, кбнї кымынкб мїнут сајын сулалїс шббб вошбм Голохвостов.

— Ме... ме... Тајб ме оббдбдї ас-сыс пбс,—кбсїс горбдны сїјб, но кывїс чорчїс.

Јуралыс возжык вевјалїс шыаоны.

— Уварнбј ужыс да срокыс воз-жык план тыртбмыс брїгадїр Владї-мїр Федотовїч Суревјакїн премїруј-тбб куцїк тужуркабн да хром сапбгбн.

Педот пукоїс да кутїс вїлїны лан-тбднї ассыс четчалан обблбмсб. Пї вылб вежалбм да нымкодыс небдї-дїсны старїкамб обблбмсб.

Кор јуралыс лантбдїс јбзбс, Во-лодка јандысыштбмбн лептїс оїнкым-јасбс да быднї вылб вїзбдлїс шона-лбм оїнјаснас. Сылы некыз ез сур-ны колана кывјас, медым вїставны ассыс ташбм ыжыд кыпыдсб, кбв і тбдїс, мыј ембс сещбм кывјас, код-јасбн пожд вїставны ассыд сещбм мбвпјассб.

Сїјб кбсїс вїставны музбм јылыс да дукјасын ледчыоблбм јылыс, код-јас тбчїтїсны сылыс мбвпс, бнораныс батыс вылб, кодї кбсїс жугбдны ышдан машїнасб, но став мбвпјассб кывјасбс пбртны ез вермы да падмїс. Сбмын бергбдлїс кїас да чабралїс тужуркасб да хромовбј сапбгїјассб.

Ассыс падмбмсб вбтлїны терма-обмбн, Володка вескбдчїс, вїзбдлїс став јбз вылб да шуїс:

— Онї ме тбда, мыј вбчны менам баткбд...

Падјасын пукалыбјас кутїсны гуоб-нїкбн вашкббчїсны да вожд кывалыны: мыј лосс. Дїректор јуалан оїнмбн вїзбдлїс презїдїум вылб. Володка кажалїс вашјалан чужбмјас да збб-мбдчїс.

— Ассыс батбс, Федот Суревјак-нїс, ме чуксала социалїстїчскбј ордїрбмбм вылб.

Педот оїнасбс бокб вештїс да лантїс. Сесса друг термаобмбн да ыжыд шыбн четчїс пукаланиносы да ескбмбн горбдїс:

— Те-нб мыј, Володка... Те ча-тан, ме теныд егча? Чајтан, колт-ча? Вїзбдлаам! Менам-бд гордоотыд ем-жб.

Комїодїс J. Колегов.

II. СТАЛНБЈ

ВЫЛБ ГІКТ.

Шоссе куза нбв моз лбза.

Швачкїс меныс оїкглбн оер.

— Вїза, Вылбїкт,—чужан мбста — Маршбн кыштыс пїонер!

Корїн—локта трактор шыб...

Кадыс оїјбма-чїн мен

Пырны тенад обблм пїб,

Дорны выл олбмсб сен.

Тенад морбс вылын оыны,

Востыы облалангомыс лад,

Выл болшевикјасбс быдтыны...

Сїзї корб, цбкїтб кад.

Нїга чукбр вая кїын,

Ыстїс теныд Сыктывкар.

Сїјб—ломжд стрбјка бын,

А те—колхозбн пыр јар.

Бордбн, Вылбїкт, вожд кыптан

Важбс вылнас лазїг тыр.

Кывї і ме—выл бојец быдма

Косын, ушын вожд пыр.

Колхоз мџын вївїт трактор

Грымгб-ветлб, вблнбј овет.

Урожај выл-шобдї локтб,

Розјалам зарнї шеп.

Брїгада, со, рблнїк дорын

Ышкб машїнабн вїз.

А колхознїк сїјб горын

Зббїмб ужда—нем оз оїз.

.....

Быд колхоз—ударнбј крепоот,

Страна дорјан чорыд вын.

Бїја косын сїјб кыптб.

Сїјб ббрлантб оз сын.

.....

Бїжыд тбвныр выл олбмын

Мунбма оїкт морбсвын.

Збыл-бд, друјас, ббјб бын,

Гїнмбн вежбб асывны.

Кыпты вожд сталнбј бордн,

Озы лавабн, Вылбїкт!

А те—трактор-багатырлыс

Јара кут колхознїк,—рул!

Танї кулбд злостнбј лодыр Голо-хвостовлбн шбјс, кодї вбчїс вїт лун прогул. Уз чбскыд умбм!

ВЫЛ ПЕДАГОГАСЛЫ

Звучнőй шыѳн жара ломзис
Выл кадр доран кабинет.
Сени тїжан сѳлѳм ѳзїс,
Сымыс тїжанлѳн поет.

Вїѳа, тувсов чорїз пїѳан,
Большевісткѳй быдтасно!
Талун—сѳлѳм ѳзїѳ бїѳн,
Талун—выл, гѳрд педагог.

Аски кыа петїг дырїї
Вошѳ татыс чужѳмбан.
А ме лев моз кута возѳ
Наука крепост боотны тан.

ѳзы, ыпѳав бїа сѳлѳм
Гы моз, кумач вїрѳї, ворс!
Жорт! Том поколенњѳ доран
Крепост атакѳн боот!

Тенад славнѳй ужїд најѳ
Сѳлѳм пїын ворсас дыр.
Сѳмын аслад ужїн колѳ
Большевісткѳй кѳсїѳм пыр.

Кыпты, шувгы нѳв моз сетчѳ—
Кѳнї черлѳн кылѳ гор,
Кѳнї мѳлѳт сталѳ камгѳ,
Кѳнї грїмѳѳ трактор.

Мїлїон большевікѳс быдтѳї! —
Абу крепост, выїым вїѳ —
Налы косын помѳѳ дорны
Сїїѳма—соціалїзм.

П. СТАЛНѳЙ.

14—7—32.
Сыктывкар.

ЫЖНѳН ПУ

(ЫШКІГѳН МѳВПАС)

Рачты дорын
Вїѳас шѳрын
Олїс Ыжнѳн пу,
Немыс олїс
ѳтнас.

Гажтѳм вѳлї,
Но нем оз шу.
Оз быдмы,
Оз паокав,
Оз лыды,
Оз кыз нї
Јодмѳ
Оз воѳѳ муи,
Оз бѳрѳ кол.

Олѳ-нїн во комын нѳл.

Сулалѳ
Ѕїк ѳтнас дѳлалѳ
Тѳв ылыын тѳлалѳ
Лѳн дырїї мѳвпалѳ

Ас ывоыс мѳвпалѳ мѳвп:
„Мылїа ме тан сулала?
ѳтнам.

Кывла
Гѳгѳр чершы кувалѳ,
Менѳ вїѳтѳны —
Оз сѳтны?

ѳтмос сулалї нем.
Лы пышкѳ ез кол вем.
ѳд ватага аѳчывалї ме зер.
Унаыс тыртлїс лым,
Тѳда пурга, слѳт і шер.
Тѳдлї тѳв, гѳжѳм, тулыс, ар,
Тѳда кѳзыд, тѳда жар.
Тѳда чардбї, тѳда гым.
Гѳд куварканыс ароа кравѳѳм.
Јос ныра сїѳлыс пуїас кокѳм.
Јус подажаслыс мунѳм-локтѳм
ѳа повтѳм кѳкылыс нора кѳкѳм“...

дыр сулалїс таѳ Ыжнѳн пу.

Бї ез сот нї ва ез ну.

А сы гѳгѳр воыс-воѳ.

Быдмывалїс да розјавлїс

Мїча шыргѳрїѳа вїѳ

Ѕѳла лебач сы шѳрѳ позјавлїс
ѳа сывлїс Ыжнѳн пу вылын сїѳ:

„Ок, важоа, ѳтка, олѳм ладѳї,
Выл јатѳї, ѳтув уїалана садѳї.
Ок гѳжоа небыд шоныйд мѳѳї,
Ок пѳрыс чорыд Ыжнѳн пуѳї
Мылїа тан олан
Тѳдан он?

Вїѳ шѳрын тенад ыѳыд дон,
Тенад ем куїїм кѳчїн.
Те налѳн вѳлїн торїа сїн,
Мед естыѳ ез ышкыны коса вѳм.
Сен најѳ вїѳлѳны межа пом“...

Лебач уна быдтор сывлїс
ѳт-мѳдарса ышкїас ылыы,
Пїнїас ылыы, тышїас ылыы
Мылїа ышкїны коса вѳм тыр
Мѳдлыы, сылыы.

* * *

Вѳј vadѳd летчїс уна ва
Чукѳртлїс маї уна ма
Жукоїс уна ѳѳб
Ѕїзїс уна ном.
Ѓеважѳн куалї ded.
Ме лоа сывлѳн внук
Суї 32-ѳд во.

Летчї Јагты дѳрѳ со
Сен чорїз быдмѳ сук.
Ме радла, кыв ог шу.
Оз тѳдчы межа бор.
Абу Ыжнѳн пу —
Оз тыдав пом-нї дор.
Пѳлѳтѳ небыд тѳв.
Рачт дѳр јѳз кышѳма
Вїѳ вывтї ветлѳ трѳјка вѳв
Сы бѳрѳа шаргѳ
Колхозлѳн ышқан маїна.

СїмВан

Ыб с.сѳветува „ѳвмѳѳѳс“ колхоз збылыс бѳстчїс мїаснѳї проблема разрешаїтны. Таво быдтѳ 151 кукан.

УДАРҢЫК ВІЗВЫЛЫН

Лечыд літовка
Кутома кіас,
Візвысё брітё,
Кыз брітвадн тош.
Чужоымы корсурё
Озјштё бідн—
Ыпјалыс шондыс
Пасјалё гож.

Ышкёмыс адуку-адук
Терыба содб.
Мускулас—пружина,
Вынјорыс јон.
Кокулас лозјасён
Туруныс водё;
Ышкёсоё верета,
Ышкёсоё сон.

Ышкыны пластыс сен
Абу-кёв јет:
Лун-кежлё морт-вылё
Гектарлён жын.
Век-жё ударнік
Одсё оз мјчё:
Боотём позіціја
Сылён оз мын.

Віз-вылё петігён
Ез-ёд шу прёста:
„Тыртамо колхоз план
Срокыс-на воз“.
Тажё кыв уж вылё
Сёломысё ётё,
Ударнікёс уж вылын
Панјыныс шоч.

Дёрым сос пужёмён
Ударнік бёрыс
Ышкёны колхозса
Вел уна шлен:
Том војтыр сетёні,
Сені шёц порёс
Нуёны ас Костас
Ордјысан вен.

Кысыны бёрын
Оз радејтны некод.
А ударнік дугдывтё
Содталё ёд.
Ставыс сјз злёны,
Боотны мед рекорд,
Чорыда зевтёма
Комсомол рёд.

Ударнік
Ставыс медвозын,
Літовкаыс брітвакод
Ачыс шёц јёс.
Вёзвылас турунсё
Вольсалё лозјён.
Зілтё ёд планјастё
Тыртны оз поч.

Сіјёлы мёввылас
Унаыс услё,
Кыз власт понда косасіс
Пыкласны шыг.
Тёдласны гуранын,
Нурјасын уёлм,
А кыс ез шыбытны
Вінтовка, штык.
Онітё, дерт-нн,
Оз шыбытны коса.
Почё ннн аумыда

Восковтны шаг;
Кёв еокё быд воокос
Леопард моза
Міјанёс кыјёдё
Классёвёј враг.

да сечтас-мёј враглы
Ударнікыд коркё:
ВКП туюд-м
Мунны оз піст.
Кёв кулакыд мјанёс
Јона на торкё,
Но мыј вёчм—
Некод оз кіст!

Ударнікыд не сомын
Ужавны кужё,—
Сіјё і врагјаскёд
Тышкасны дао.
Ковмас-кё,
Шамыртас ружјё—
Фронт вылын врагёс
Жугёдас пас.

Черёны-мё сётыштас,
Мёлётён јонтас,
Лібё-нё косабн
Ышкас мед виз,—
Ударніклён быд кучкём
Выл олём понда—
Соціалізмлы—
Зумыд кірпіч.

Со, јөнёжыс кымёртчіс,
Кёсјмыё зерны.
А туруныс вёлі-ёд
Каж кылан кос.
Кулкод-ёз туруныс
Кётасын вермас...
Оз!

Ударнікыд быд ужё
Вевјалё кадын,
Зорёд-ннн чёвтё

Сіјёлён кі.
Отчыдыс макнётё
Јурджннас матё,
Мускулыс јётё,
Кыз тёв вылын бі.

Сы бёрса мукёдјас
Пужісны сосјас,
Зорёддор бытёвкё
Козувкот кар.
Сујёны пыкёдјас,
Вёчёны косјас.
Том војтыр уж вылын
Петкёдлё јар.

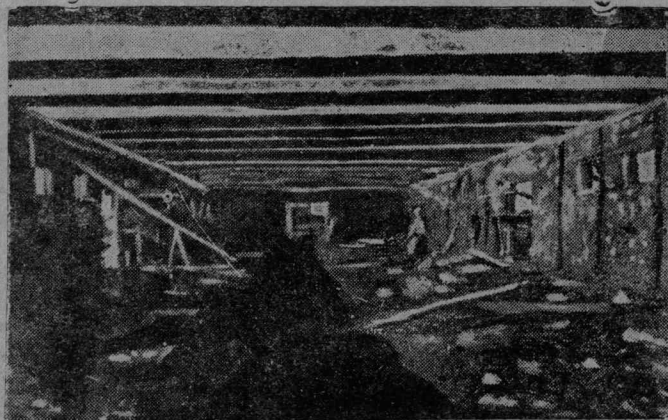
Турунсё кымёрыс
Зерны ез уфјт;
Зорёдыс војтырлён
Кыпаліс јон.
Ударнік војтыркёд
Он вывгт шувіт.
Чолём, тед, уж мыркыс
Ударнік зон!

Ас бёрысёд ужад
Унжкёс визјод,
Классёвёј бёігельност
Пыдіжык јоот,
да тазі-жё сувтылёт
Возілан пызјы
да тазі-жё војад
Крепостјас боот.

Мед куш нёмысёд враг мјјан
Тіралё полё,
А пласт лептём
Чорыда зёноптас мед,
Ударнік, зевтчыс
Быд ужё, нолы!
Ударнік! Быд ужын
Вермыён пет!!!

ИВАН—ВАС

Гарјаса „Југёр“ колхоз сојыс стрбітё мёсвёдан карта.

ГАВРИЛ ИВАН.

Вёлі сiё 1931 воб. Мiжан брiгада кывтiс лотовкаiн Сыктыв жу куца. Бiжас кысiсны кык тонна сiкта лотјас да ва пышкiд мусi гiрiсны, бытiё лотовкаiс кiсiсны сувтiдны.

Бiвласы гажа, шондiа. Зер дырнiн ез вiв, васы зав iдiё жамб. Лотовкаiн кывтны век лi сiкыдджык, лыајас мешајiтны. Сыктываркiн сiкi прiдiтiм-да, сiмын Кардорбi-мдылын-на, Сыктываркiсаныд Кардорыд оз-на тыдав-тај.

Сыктываркiсан пукоё Ежва, Сыктыв жуё шымыртi алас шужа кына улас да возi нуё асiсны вiзув васы Војсарiздан. Быдлаын мунiс кылiдчiм, мол-нiн лiсiсны, керјас разалiсны Ежва жу куца да термоiмiн мунiсны жу шiртi Кардорлан, вiрпiлiтан заводјасi. Сыктываркiсаны, кывтам возi.

— Кiч мыј, а Кардорбiды кывтамi, огi лотовкiтi оновтi,—шуiсны Закар Јогор да Мiрон Петыр.

— Кодлы-кi iд кылiдны-жi лiё. Оиё Семев Ондрiј да Артi Оиё Јеним важiн-нiн пышјiсны, кiнкi гортас шiгiмiјтiнi, дышлунсi вескiдiлiнi,—сiкыд ужыиыд сактiгiсны пышјiсны.

— Ti-пi колiкi кывтi, mi-пi гортын-на олам, iдi јiс сiмын кывтiнi, а тiлка јiзыд оз-на мунны лотовкi-над.

— Фи-л-пi конбiрјас, mi кајам гортi, а ti ужалд.

Кајисны-кi мынiн, најi сiмын уж вылас торкаiсны, iнi бытiё мунiсны да жыдi из морсi вывiснiм усi.—Качыштiлiсны вiлi мукiд јортјас, пышјiсјас жылыс.

Закар Јогор да Мiрон Петыр шуiсны:

— Ондрiјкод лукав мортны сесiа некiд абу-кi-а, сiмын венчыны морт самыс, сесiа нiнiм.

Вел дыр тырмiс Кардорбiды кывтны. Гожiмыс, кыз-кi, вьвтi жар вiлi

ВiРСА УДАРНIК ЈАС

да васы јона јамiс. Лотовкаiн нiшта сiкыд лi кывтны. Быд шiр лыа лотовкiяным вiдлаiд, мукiд дырјi повiднiја лi мiрофынi мездiсiјасад, лунтiг, војтiг удајтчывiс ујавны, сiмын огi-жi колiј лотовкiтi, зон-вiчiаи вiјiдiам Кардорбi.

Август даскыд лунi вiлiотi воiм гортi. Колхоз термоiмiн ештiдiс пышканјас.

Су да iд регыд кутас појны вуи-дыны.

КОТЫРТЧИС КОЛЕГОВ ИИ-МА БРИГАДА

Поводiа век сулалiс жар. Арса кiдi-нiн кiчiнi. Ешiа iмiј зер вылад радалiсны-да, бытiё јiз вылi локiн, ез-iд i зермы. Мыј сесiа керан, он тiј косас.

Арса лунјас матымiнi. Војјас пемыдiс лоины. Сiкт куца муиiн-нiн соријас, вiрлeзiм жылыс, 420 кубометр тиртiм жылыс.

— „Мiјму 315 кубометр-на вiлi, а таво 420-нiн. Коди сешiм норма-јасi лiодiс, ме сiјi-и ужалас“.

Кулак агентјас нуiдiнi асыныс уж. Мыјнi-пi сымнiа кернас вiчi-ны, сiмын-пi iд Белiј морей-жi. ставыс мунас.

Быдоама јiзiд-тај оiктiд ем: дышјас-i, рвачјас-i, зiл јiзыд емiс-i.

—Мiјму, со, Тiма Антон, звучнi-калiс, 1000 кубометр тиртiс, сешiм-жi-iд сiјi морт вiлi.—Закар Јогор-јас да Мiрон Петырјас лотовкаiн кывтiгiн-на шуасiсны.

— Таво кајам да 1000 кубометр вылi кутiсам, ујавны-кi i ујавны.

Ои, со, сесiа-i мiвпадiны 1000 кубометр жылыс, оз i вуидiлны, рeгыдджык-пi колi вiрас кајны.

Онтонјас да Семi Ваокајас гiжiснi-нiн. Најi бiрiе нiшта-на унаiн гiжаоiсны. Сeнтiабр вiтiд лунi сесiа чукиртiм собраннi. Дыр сeнi мыј сурi соритiм, шуи мотыртчыны брiгадаi.

Котыртчис медвозја звучнiј, колхознiј, 1000 кубометра брiгада. Онтон шiб брiгадаас пырiс. 1000!!!

Мiјму 315 кубометр, а таво 1000! Сiмын-iд шуны рокнiд. Iд вiв-лытiм тор. Важiн веоiг мiвпавныс та жылыс некiд ез лыот. „Ок уна-жi i чар ковмас кiтны, уна-i пiс кiсiас“—унаiн шуасiнi. Сiмын мi-јан мiвпадiнi мiд ногiн:

— Кол буржыка уж iнас кут-чины ставнымаы, сесiа нiнiм.

— Мыјнi брiгадаылы нiмсi пук-там!—Кодкi шыасiс—Обкомса сек ретарлыс нiмсi пуктам.

— Вот, вот, сiјi i лiё—ставным сiгласiтчи м тај нiм вылi. Брiгада лi пыртiма, нiм сeтiм:

— Колегов.

Котыртчис „Колегов“ нiма удар-нiј, звучнiј, 1000 кубометра брiгада. Сесiа чукиртiм вiтчныс а бiрiа-ны мукiд колхозјасiс да сeнтiабр 6 лунi шуи петны вiрi уј вылi.

Петiгiн Микулај Оиё јона-жi скiралiс.

— Јiзiс додi-валысјас тiё, сесiа нiнiм, колi јурјастi пакыд черiн керавалыны. Адiжмаiс 1000 кубометр, —самјасныд оз лоны, зырым бeдiјас, муитчанныи сiмын.

Нiшта код сурi шуасiсны, најi-пi сiмын ас вiсiнас вiсiнi да тi-вар бeстiм вiсна. Сiмын „Колегов“ нiма брiгада некышiм болгiм вылi оз вiзiд, кајисны јагi ујавны

II. ВiРЫН

Сeнтiабр 6 лунi асылi, брiгада мiдiдiчiс тужi. Кубiн јагiз дас кiк-јамыс километр. Поводiа вежiс, лунјас рудисны, помтiм кымбiрјас сактiгiсны кытiчкi мунiнi.

Брiгада кајi пiрiм тужа куца Кубiн јаглан. Вiр ордымыс чукидiлi-ма векны-ка, мурса туж потасыс тiдiчi.

Вiлiок... Орјавлытiм пемыд вiр. Тiлыс шувiгi. Пiшу жежид кыкiд мыјкi вашкiдiчiнi, бытiё звучнiјјас вылi шeнiдiнi.

— Кытiчкi бiра тавозјасi му-нiн-на.

Небид мывпу лыслапiсiс тiлыс ланiдiлi, сeгыс кiсiё поснiдiк бус-кiс зер, сiмын прамiја оз кiтiд.

Коркi лок козја вiр вiсi, мур,—мунны сiкiд. Рытнас, пемдiгас-нiн вiлiотi сесiа воiм Кубiн јагi, сувтiм колан вiса барак iнi.

— Но-о... лунтырнад тај кыкi кысiмi-жi, кајтi-нiн, мiса вiлiкас лi учына да кыкi-iд воiм, јона-жi пiсавалiм.—Соритiс Пiла.

Ставным зумыштiчiмаiс ужид оз вунаы, iтторја качтылiнi.

— Ог тiд выл баракыд коркi шедлi оз мiјанлы, гашкi важ бара-кад лi овына-да.

— Но-о, огi-на жi ташiм барак-ын пондi овыны, здоровiс-кi, стрi-тан-на.—Шыасiсны Закар Јогор да Мiрон Петыр. Сесiа барак ломтiсны да оојыштiм бiрi вiдiсны узны.

Аскинас мунисны барак места короны. Видлаисны да шуисны стрёитны медва жудйи жарг жар вылас.

— Ок, жона-жэ тажа тани лоэ, сёмын вот регьиджык колэ стрёитны.

Сентябр 8 луно заводиг м-нын шупны выл барак. Жёвдиз ез вёв тырымён да обкыда кылгит бараакы. Од дас морт сёмын вёли да сижэ 4 мортны вёли төс пилитёны. Колэ шупны 16 пелёс, а шупонысы 6 морт, лёббэ вёли морт вылэ кык пелёс да жынён вёли воэ. Сёмын сёлёмсан кучиёимнад уж вёли муно бура, струб гётов, пётёлёк да жоэ пёшти ештис-нын, сёмын трепилэ вёчны колёс.

Ставыс бур, сёмын прёдуктаыс делёвдиз омёл вёли. Лок туй вёсна Палазхаса кооператив оз вермы снабжйтны. Пыр лои аслыным прёмышляйтны. Тыб жуын ем уна ком чери да пыр вёли вугьрөн кыям.

Отчыд сёса Иван вёли мунома да Тыбжуэ вужигас кымынён бизгыёома уёма. Черыс ставыс кёсёма. Коркё воёс барак стрёитан инэ, ачыс кусьсаёмён серадэ:

— Ха-ха-ха,—ваас кымын вёи да кырым ез сузлы. Ваыс голаёз вёли, а спина-мышкуёу абу кётаёмалл!

Ставыс рёг-рёг сёрёктисны, кызно он серав, ваас ёд кымын уёма да голаёзгыс рёлёма, а спинаыс абу кётаёмалл...

Кёв-ё обкыд вёли, а барак помасас регьид, жона-жэ ескё колхозамы отсёлсё корим-да сижэ вёсег кивыл ез кер. Микул Васкаяс сёмын шулисны:

— Кызё договорё вёчисны, мед сизёи вёчасны, нёби ог отсалёд—Микул Омёёс ескё труд колонияё важён-нын мёдёдисны-да. Такодскёй, сётёи туй, озжык паныд уж ну, ёни бур жёз вёлодасны.

Октябрь 1-ёд луно бригада шуёс сунты кер пёрёдны.

ЯГЫН АРСА УЖ

Кубин жар мукёд жаргасыё нинёмён оз торяв. Немыс сётеби шувгылс төв, омыл асыёс нёмёвёса шувган сыланкывёс, куэ кудрия поёмжасыё туган жывжасё шатёлёкс ётарё мёдарё. Поёмжас зырчтисны мёдамёдныскёд, куэа быдмёмамыс шочёни ка довалёисны, жёндёсё нёуна оз суздёны. Куэ козяс рёжёсём лёмжаснас, бытгё ёор тошасён, ёвтчисны.

Кор сурё Кубин жар куэа, пув сёйг, тапыктылс-ёи ош, поёмж туганяс вылын шпорёдчисны таряс, доэмбряс. Кубин жарк вёсег пыравлисны нин ё мортяс, Коркё важён-нын, прёйдитлисны татё вёр видлалёг моз мёскуаса купечяс, зёбодасисны сар армияёо пышжёяс, петкёдчылисны ё гёрд ар-

мёчюяс да жёвдиз бандитяс гражданскёй война дырйи. Парвизаняс пышжывлисны вёсика Абжачоан жёвдизжасыё, Прокушевса бандасыё, мед ез сурны налы ёзер моз мучитём вылэ, вёр пыр прёйдитис революция, лёбёс пороэ чын да дук.

Ставыс бёр лёныс. Сёмын төв ёт-насон пыр шувалёс, вашкёдчёс пипу чокёд да жёвдиз кызкёд.

Алкёд, чуклёдлёмён визувтё Тыбжу, мёжёнёникон чолгё, чолгё. Нёбыд лыска ныв пулыс төлыс лысжасё лапёдлё. Выл шыяс кылёны.

Октябрь 1 луно бригада петёс кер пёрёдны. Чер шыясён да пёла шыёна вёжесё Кубин жарын вёрлён шувгёмыс. Жёлаыс жар пастаыс разуми. Сыв тыра, гёрд гача, куэ тугана поёмжас дыр кёсём бёрын пондисны сундасны муё.

— Лёсыд-жэ ёви кертё вёчны, кырёсыныс нёбыд, ёдён верман кырёсыныс,—шыаёисны Лавра Ондрей Иван да Яким Иван.—Сёмын таё шакка вёрыс, жона сёмб, омёл.

Онтон чатёртёчма да визёдэ пуяс вылэ.

— Омёл, гырыс увя дая шакка, егё шёрё вёскалё, обкыд лёб вёчасныд—мортыд пелтём, а пуйтё тёдё.

Поёмжас пёрасны да увясёд унаыс бёрлак шыбытёны.

— Те, Васка видчы, жур выладкё вёскалё, обкыд лёб, голаёзид му пышкас вёжан.

Отчыд, Петыряс пёрёдисны выжид поёмж да кызкё мёдарё пёрис, ладнё Васка нёуна пу улас ез сур, жона-жэ ё мортды повзёс, нёуна-пё гачёс ег ладкёт, ачыс бёмага кода жёвдёдём.

Вёл дыр-нын вёчаёоны. Лун да вож асыныс ужёс тёдёны. Арса вожяс пемыдёс, сёнмад кёв чуткы, нинём оз тёдчы да вёд сөдтёд жёшчё, ош чуалан дыр. Шустём.

Быдсама поводёдыс пукоылё. Ёви луно сёёмма мёстёммис—баракоёд кёв ен пет. Кушенча гыра ва аым шлапкё усё да вочасён сылё, сёнмад вёскалас да зёкёз тырас.

— Петыр, песты бёс, пажнайтэм. Кыёмёй сумавны пондёс дая поёкём кётаёис, вёсег кос сунёс ез кол.— Пестёй ё ем, пажнайтём—шыаёисны мукёдяс.

Сирёд мыр динё пестисны гажэ бё, пукоисны пажнайтны. Сорнытам.

Уна рыт-нын теулёсны—унаё луннас верман вёчны, да 12 кубометр морт вылэ воё.

— Нёшта-на унджык вермас ескё вёчны да, сёмын вёрыс омёл—унаыс шувалёс Онтон.

— Сёмын таё качестваёд омёлжык. Талун ме керсё сдэйтны вёлдэ да прёймшжакёс шуё, кыз-сурё-пё пёрёдёны коджаскё, дая кержасё-пё же-

ныда орёдлёны, 7,20 пёчёи-пё 4,70 вёчалёмбасё—сёрнитёс Пёла.

— Коджас-пё сизёсё вёчёны, ёни-жэ колэ тёмдавны да вёскёдны ёшыё-кажасё.

— Кодй?.. Жогоряс сизёи вёчалёмбасё, мыржасё вёли пёлитёлёмбасё.

— Мё... Ог тёд, гашкё ё тижан, мё пыр-на лучик бытгё вёчалём-а.

— Сижэ вот ё ем, абу лучик, прёс-та ёд оз-жэ шуны, тижан-ё ем да.

— Ем скёрмы Жогор, тенёд-ёд бур вылэ-жэ вётаёдым, качестваёд-кё он вёч, сижэ медса-нын омёлтор, мёжан сизё-нын качестваёд омёл да—ставныс Жогор вылэ сунтысны.

Дыр пажнайтны, ёерт, некор. Нган курчыштём бёрын бара заводёитёны ужавны. Поёмжас пёрёдон-пёрёны. Кёни вёрыс омёл ё сёса спецдревесинаё перёёны. Палубык да авёкё сурё—рытын ошыёсантор. Палубык вылэ да авёжо вылэ пуйд колэ мёча, шылыд, дая мед абу пёнов.

— Мёстём авёжотё Ворошиловы д оз примёт,—унаыс вёли шулывлас Лавра Ондрей Иван.

— Ставыс ескё нинём-да, сёмын кызкё колэ регьиджык тыртны-а, ставсё колэ ордёны да мед первой места бостны.—Шулывлёны вёли Иваняс.

— Лучик, бура-кё-ёд, срёкёз-на-жэ сурс кубометрёт тыртам, мёнам колёма мёйму-нын звучыкавны.

Пёла, мортды, гражданскёй война дырйи тышкалёма жёвдизаскёд вёжывса фронтяс вылын.

— Шыг-нёсё пёт, омёлёк паскёмён фронт вёгетё вёстывалём, пушкажас гымжавлисны, пулемёт саргёс да сёкё-на некодылы ег сөтчё, ставсё пазёдим, а ёни вёрфронтё вылын верман-нин.

— Ёерт жэ вермам, дая нёшта-на сөдтёдён тыртам, ёни-ёд нёбос абу шыгёё!!—Кутыштисны мукёдяс.

Талув Жогор да Васка ёви поёмж дёныс жона мажитисны. Поёммыс выжид-код вёли, ётароан ё мёдароан пёлитёмбасё да некытчэ оз ёд.

— Пёласё-ёд топёдёс да сижэ оёг вермё нёщыштисны, пу шёрё-жэ мё Жогор текёд талув вёскавлём, кулыс мёжанёс тожис таёё пёрёдны, вёт ескё боот да швачик, мед вёсег лы-ны ку ез кол. Пемдигас-нын вёлоёвё пёрис да пёласё жёшчё нёуна ез чер.

— Станан-жэ Васка пёрёдим, а нё сижэ-кё гашкё ез-ё пёрыс ескё.

Петыр да Онтон бара куйём поёмж-нын ёви поёмж вылэ оёдёдёмбасё, нольёд пусё-нын ескё пёрёдёны да аоныс зев жона полёны.

— Ламёдны-ёд вермас. Зёк-ёд налк кол.

Жынсё-на ез пёлитны, а пёрын-нын пондёс. Одён-жэ сёкё пу дёныс ко-

бортисны. Нол пу друг пөрис, быг-
тө чорыда гымыштис, нөшта-тај не-
кодос ез дојд.

Јаким Иван да Лавра Ондрөј Иван
өтi пожом динө матө воисны.

— Орбма-нын өд да оз пөр, быг-
тө оирагис, вын-кө ескө тырмис пыр
сашки.—Чер нырнас пыкис пожомө
да морбнас дөвјөдөдө..

— Сашкан шуан? Енлы, ме мера-
өн јөткышта.—Јаким Иван меранас
јөткыштис да пожом сеоса пөрис.

— Не те-кө ескө ме чајта сашки.

— Не ме-кө гашкө ез i пөрлы.

— Петыр, мунамө-нын гортад,
пемдис, барактө јешбө ог адо.

Зурс пемдис-нын, вөлюти мунисны
баракө. Муртса удитисны пөртчисны,
пырыо-пыр ужнагты. Ужыя бөрын
собранныө. Собранныө вылын шуисны
декабр 1-өд лун кежлө тыртны 500
кубометрөн морт вылө да феврал
24-өд лун кежлө тыртны сурнасө.
Ас бөрсаным чукөстим вөтчыны „Та-
раканов“ бригадоөс да Гагпорса
„Сорвачов“ нима бригадоөс.

Лунјас век жеңдамисны. Муртса-
на јүгдис бара-нын пемдө, војыс выв-
ти куз, помавныд некыз он вермы,
бок дојмытөз узан.

Көздөдөны пондис. Јаг паста шу-
вөвтис көзыд војтөв. Јежыд лым
чирјас суншкякоөмөн пондисны усав-
ны муө. Јеждөдис мусы. Вөр јылыс
туктајн тырис. быгтө, пөди. Көзыдыс
пыр-жө песөвтө. Лым, лым, лым,
мукбө лунас зырјөн моз којб.

(Војө лоө-на)

КАР

(Поэма)

ВОЗЖАКЫВ ПЫДӨДІ

Руд баркатөн
Пукөис вөд
Карвылө рыт.
Ек, гажөдө
Кар шөрын,
Каршөр куз рыт.
Јос сижассө
Стол вывсан
Паскөдис би.
Гөрд козувјас
Зоргөны;
Зоргө бур пи!

*

*

Важөн-нын, важөн
Тазикөн течеис
Менам кывбур.
Карвывса гажөн
Чужисны думјас
Накөд он дур!
Ме дөрөмыс кижассө
Рачалі жан.
Ме каршөрс кустјаскөд
Сөрні ег пан.
Ме гажөдчи,
Сыктывкар,
Текөд быд ар.
Вөд ме вылын
Різјалө
Том мортлөн жар!
Редакціја,

Лыпышкыо
Теныд со өтик!
Јос акціја
Каршөррыс
Мытчө комбриг.
КАР ПЫШКӨСЫС—КЫВ

Руд баркатөн
Пукөис вөд
Карвылө рыт
Ек, гажөдө
Каршөрын,
Каршөр куз рыт.
Ме мыш вылө
Шыбыти
Рудынк плаш
да ызбөтi грездоан
Карвылө, Паш!
Ме каршөрын
Зураси,—
Сашкыоис јур.
Тан сашкыоис
думјасј
Течны кывбур.
Вот тувтчала..
Паныд
Мем локтө Выл Паш,
А төлыс сен
(Сылыс i менөым)
Пыркөдө плаш.
Вот морөсным
Ортча
I вјөдө сін..
Вот гөрөмөн
Горзам,
А вөјөма ным.
Ми шыбытчим
Москывыв кывјасөн
Сен
дај сорныным
Рифмаөн
Гартчис-вөд шен.
Ну, Павел Андрөјевич,
Шојтчы тан лок!
Иван дај свет
Павлович,
Нынөм оз ков!
Тајө сорныным
Вөлі
Сени,
Көн сулалө Банк.
Сөрні
Аскостыо
Чөліс,
Өзјис
Сек чужөмлөн бан.
Ми сорнытим
Уна гор.
Лыддим кыввор.
Ми окалим
Сынөдсө..
Гөгөр-вөд бур.
Ми учам i олам
Век
Синвозын уж.
Ме
Кывбура
Строчкатөг
Овны ог куж.
Павеллы колө вөлі

Візіяса МТС-ын машинаби нещкбны шабді.
Льнотеребилкалбн лунса өд 2 га.

Горт „Трудвөй“
 Разбдчим, уңны—чөлө.
 Моз сүөд вој.
 А мем,
 Тушавыв дшјс
 Карҗмылыс дум.
 Окота вожаеіс
 Течны кывбур.
 Кывјасдн
 Пөлтчөма вом.
 „Набережнөјоан“
 Тувтчала
 Ме „Светскөј“ пыр
 Коми грездө.
 Морөсын
 Сблөмөј том
 Кывбурөј вөд
 Шоҗасыо,
 Ме җыштыта-кө
 Ачыс мездө.

РОМАҢҒИЧНӨЈ ВОЈ

Водны
 думөј
 Менө леҗ.
 Оз повчөд уждөј
 Короа меч.
 Ме короа,
 Короа
 Овны меч.
 (Ме коокөд ортча)
 Мыҗла леч?
 Gad!
 — Ог леҗ!
 А морөс
 Пышкын
 Кыптө жар.
 Вөд менам кышпын
 Ыжыд кар.
 Зев ыжыд гөләс,
 Көрт завод,
 Көн пүб, вөчө,
 дашкөн јод!
 da!
 Тајө јаднас
 Бурдө дој
 Вөд вежө вонас
 Вынсө чој
 Вот чоја воклән
 Тајө вын
 Пыр быдмө, чорчө,
 Сывдө кын.
 Мем вывтө муса
 Карса шум
 Ме сыла суса
 Талы—дум.
 Ог карын өвенө
 Кучкы јур.
 Оз падмөд менө
 Вјж кывбур.
 О, карөј! Тенад
 Чужөм көрт,
 Тед кывсө сета
 Морт оз јөрт.
 Тед оывны гора
 Талун кад.
 Ударникөс кора
 Корсны лад.

Мыҗ мекөд лоі
 Ачым ог төд!
 Куҗ војсө колі
 Абу-на вөт.
 Зев көзыд жырын
 Јоста ме дум.
 А карса шыын
 Воштөма ун.
 Вот менам блудјын
 Пукалө кар,
 А морөс күдјын
 Кыпөдчө жар.
 Став кламнас менам
 Пызанвыв тыр
 Ог вермы... пета,
 Ветла, кыз шыр
 А думјас шорөн
 Жургөны пыр.
 Быд куөтік корө
 Меноым том ныр.
 Быд пласт-вөд карын
 Јармөдө лов!
 Ме ола арын,
 Најтыс ог пов!
 Јос сінмөн зорга
 Карпышкөс ме.
 Шбш сені доран
 Олөмсө те.
 Мем јуртыр пукоіс
 Тушанас кар
 Мем мышвыв усіс
 Јенөжоан ар.
 Зев ыжыд сінма
 Көзулыс—кыҗ.
 Јур вылыс інда
 Езыс код із.
 Ме јурлөс (вугча)
 Морөстө кар,
 Пыр тенсыд короа
 Ме вылын жар.
 Трамвај,
 Такоі,
 Гөсөніча—кар.
 Вөд пыктө сінмөј,—
 Олан ру јар.
 Профклуб
 I спорт
 I бөчкаын сур.
 Таҗ дурмі гортын
 Таҗ лі кывбур?
 Вөд өтік абу
 Томыник ныв,
 Код щөктіс талун
 Јітны мем кыв.
 Мыҗ мекөд лоі
 Ачым ог төд!
 Куҗ вој со колі,—
 дашкөн і вөт!
 Зев көзыд жырын
 Јөстө ме дум,
 дај карса шыын
 Вошлывад ун!
 Пукті јурвылө
 Каргуз,
 Вөла вылө петі ме.
 Шонді—ыргөн,
 Гөрд туз
 Смылы шуі:—
 „Окав те“!

Шонді јургөнас
 Вај нув;
 Сін оз вөрчы—
 Тенад пі
 Кытчөз ачыд те
 Он кув
 Кутас тенсыд
 Карын кіл
 Таҗ сорніті
 Гусөік шондікөд,
 Асја шондікөд ме.
 I мөдөдчі
 Каршөрөд вөзө,—
 Көн зев чожа
 Сунгыоа ме!
 Ме сунгыса
 Сетчө,
 Көн ез-на вөв
 Ові җыжылөн кыв,
 Көн пластыо-пласт четчө
 Көн візалад,
 Пүб оләмлән вын!

* *
 Кар, завод,
 Выл гігант
 Јара бергөдлө
 Оләмыс вын.
 Саргө көрт комбінат,
 Сіјө өтувтө
 Тракторлыс щын.
 Вот кык чој,
 Кык вок.
 А өтө сој
 Бергөдө
 Оләмыс бок!
 Робочөј класс
 Каршөрын
 Телөны із
 Течө
 Соціалізм!
 Волховстрой,
 Стяепрострой,
 1000
 Выл завод
 Выл сылан кывјөн
 Горзө
 Ставыслы:
 „Полныј ход“!
 Кар горш вылас
 Тувтчө
 Кулаклы.
 Кар чужтө
 Колхоз!
 Кар оләмы
 Лы костас течө
 Соціалізм
 Вот тащөм карлөн
 Морөсыс муса
 дај талы јара
 Течі кыв.
 Вот тащөм карын
 Візалааи суса
 дај кычнө талы
 Он те сыв!?

„Шуҗавыв“ вулгаризаторстволы паныв

Тима Вең җылыс унаён гижәсны. Сеоса і ачыс вывты ыжыд, төдчана гижыо, мед отпырјон ставоё вермыны виставны. Ас возын пукта ічбәтк мөг: пуктыны пас маркоістско-ленинскіҗ теоріяён тајо гижыо-лыс самлуноҗ да тужо јурдодомлы. Та могыс некыз оз поҗ боко колны, кыҗи коми критика Тима Веңдыс творчествос вулгаризаторстволы портис сјјос кулацкј гижыо, классовј враго. Сјјон Тима Веңсө падмодисны творческј уажы.

Сыктываркаса КАПП котырын вәлаванын гырыс оорнјас, гижәвалісны гырыс ставтајас Тима Вең җылыс. Мыјо і ез волы Тима Веңдыл Оботуров јорт гижис: „Ем мјан креовчана-гижыо Тима-Вең. Заказ сертї Коми гижыојас оз вермыны лоны пролетариат гижыојас. Неважон-на Олөк —Ондрей (А. Попов) вәлі шуб: „Тима-Вең-пролетариат гижыо“. Сјјо абу абыл. КАПП-ын суладо да сы куза оз-на поҗ шуны пролетариат-нога гижыоҗ“. Воҗо сеоса вистало, кодоҗ поҗо шуны пролетариат гижыоҗн і кодоҗ оз. I. Оботуров перо росчеркөн Тима-Вең колб боко пролетарскј гижыојасыс („Ордым“ 1928 во, 11-12 №№). Тајо ызјодомыд вес оз кол: боетоисны мукдјас „критикунты“: (1929 во „Ордым“ 6-7-№-ын, мөдыс „Ударник“ 1931 вога 5-д №-ын). М. Торлопов („Ордым“ 1929 во, 1-2 №), Губдинса-Виттор („Ордым“ 1929 во 12-д №). Јуо („Ордым“, 1930 во 1 №), Ічот Иван („Ордым“, 1930 во 22 №) Шыладорса Миш, Ізјур-Иван („Ударник“, 1931 во 3-4 №), „Выл-Вовжыс“ 1931 во 2 №). Сөмын гижодјасо бұра төдмәл да гөргөровои некодлон абу вәлома. Тајо критикајасыс уажо тырдоноҗ доналіс Ольга Гинакова „Социәлїстическј север“ журналын. Парма-зон җылыс сјјо гижо: „Редкий образчик гнустного попковского ханжества и лицемерия. Изумительный образец стопроцентного мещанина и обывателя, балующегося после чая „литературной критикой“. С этого „глубокого“ указания началось дальнейшее углубление и „уточнение“, утверждают... что Т. В. классовой враг—это чудовищная бессмыслица. Это грубая политическая ошибка. „Воҗо“: Мы вынуждены со всей прямотой поставить встречный вопрос: да полно,

критика-ли это? Чья эта критика? Не лучше-ли будет назвать его подлинным именем-беспринципной, безответственной травлей... Если сегодня Оботуров и другие так настроены к Тима-Вең, мы имеем право думать, что в свое время они не могли-бы, не умели бы, не хотели бы показывать живым, не литературным Трипан-Васям подлинный социалистический путь, организовать их и привести на путь колхозов. В самом деле, откуда следует, что суровые „критики“ могут иную позицию занять (и занимают) в отношении середняка, не пришедшего еще в колхоз. Ни откуда. Им давай готового колхозника. Им давай готового пролетарского писателя. На „меньшее“ они не согласны. Но мы знаем имя и цену такого левяцкого „радикализма“. Итог: очень подозрительно литературно-критическая линия т. Оботурова... С такой линией в национальной области создавать писательские кадры, вырабатывать их, воспитывать как будто трудно, и чем скорее и полнее эта линия будет вскрыта и разоблачена, тем лучше будет для литературы Коми, ибо ясно, что партия ничего общего не имеет с литературно-критическими упражнениями Оботурова и его литературных единомышленников („Социалистический Север“, 1931, № 1, стр. 142-144).

Тајо гижодыскөд өтї кывынөс журнал „На литературном посту“ (1931, 30-д №) да „Литературнаја гәҗәта“ (1932, 1 № 4-1-са). Быд боксан колдыны коми „критикајас“. Сөмын налы шог ічбәт. „Выл-Вовжыс“ алманахын (мөд №) Ізјур-Иван важмысыс-на „донјало“ Тима-Веңсө.

Мыјо вәјодис ташом критикаыд? Вәјодис сетчө; мыј Тима-Веңсө, ыжыд коми художникөс, ыжыд коми Советскј гижыоҗс шыбытисны коми литературнј движөнбыо, коми литература кыпөдан уажыо. Ташом резултатыс беспринципнј, необъективнј, „шуҗавыв“ вулгаризаторстволы критикалы. Матысөтом пыддї-шыбытисны, нөшта ыжыд уж выло кыскөм пыддї—тоҗытисаны.

Они, кор партия ЦК-лән да „Правда“ гәҗәтлән сетөма гөргөровоана-гөргөровоана установајас, индөјас, кор сүвтөдөма мөгөн Советскј вәлат форма вылын суладо став гижыо-

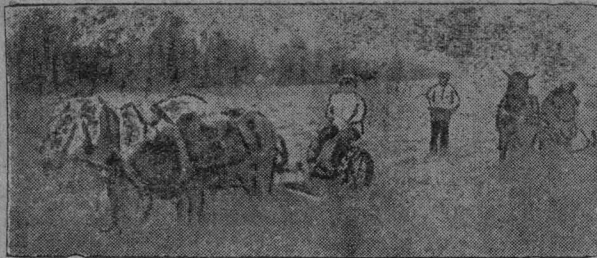
сө кыскыны социализм строған ужө литература магнїстројас лөбөдөмө, ми вермам да і должнөс тајо „критикајасыс“ корны чорыд вочакыв, кыҗи најо вәјодыны ас литературнј упражнөннөјас вылас. Ал-нө чөв олдыны, вичыоны кад, кор нөшта поҗас уажбөдчывын? Оз артыл! Большевикскј самокритикаыд оз лөз чөв олманәд әбөасны, пөдтөк гөраа асөшыб-кајас јывынө шуны, дивитны асыыд сөшөм уажтө да большевик нога уажн вөекөдавны.

Ез вөдөн та ногөн доңжавыны Тима-Веңсө. Сан-Антус шулис: „мијан критикајасыл колө, ме думыо, лоны неуна осторожнөҗн. Оз поҗ „с бухты-бархаты“ быдтор гижы. Литературным том. Гижыојас томоҗо. Опытыс чола. Боотөј ті роч литература. Кушом сјјо озыр, а најо (рочјас) оз Пармазон-моз термоамөм шыръыны. Практика вылын вермас тајо лоны Коми литература быдмөмсө конјалөм“.

Сјјі і лөі. Вөсөтгө мукөд гижыо-јасыл чорыда кутис инмыны—вөјодлөҗ көт Лебедь-сөлыс Губдинса-Витторы пиөмөсө 1931-өд вога, 5-өд № „Ударникөс“. „Вообщө наша Коми критика не столько чутка и безпристрастна, сколько резка и фанатично придирчива, а это говорит не в ее пользу. Ничего конкретного она не устанавливает, а сыплет общими фразами да попутно обвиняет всех авторов... в „мелкобуржуазном грехе“, вот и все. А на такой критике, я думаю, Коми литература далеко не уедет... Можно и должно критиковать, но нельзя-же это делать по допотопному правилу: „разсудись плечо, размахнись рука“. Нужно-же соблюдать справедливость, а не поступать так: ваи валом, после разберем.“

А ташом критикаысмын воча сүвтөмыс Сан Антүсөс М. Торлопов да Губдинса-Виттор портөмаөв народникө. Муа да сеоса і шыае өлөдөмө-могы!

Медвојдөр лөт тан кәчтыны „Чистәло Тима-Веңлән гижөдјас“ нима ставта Миніналыо („Ордым“ 1928-өд во, 11-12 №). Минін аслас ставтаас гижәліс гижөдчүкөр нәга јывыоыс: „Медмичәсы, медыжыдыс тані „Төвјыв варыш“. Зев-җө-нүн шылыда гижөма, поҗо шуны, тајо Коми художество литератураын шедевр. „Төвјыв варышнас“ Тима Вең куҗис петкөдө-лыны коми кывыс озырлуноҗ, мичлуноҗ дај асыыс ыжыд гижан самсө, талантсө. Лыддан тајсө да невөләлыс шуансө. „Атгө дивө, кушөм небыд, лөсыд, вынаа-гөраа, озыр вөләма коми кывыд“... Тајә вермө гижыо сөмын ыжыд художник. Тәні төдчө ыжыд поетлән кыпөдулыс, самыс.

Вомын колхозын ышкыны машинабы.

Тіма Венью өтдөр некор-на, неку-шом коми поет ез вермывалы ас кыв-жон ташом міча, бура гіжлыны (подчеркыты ме, зик өви кывја Мичыкөд-да).

„Сесса Тіма Вень-моз бура некор-на ез вермывалы ужалы да ылаавы-валы серсо петкөдлыны: сылыо гі-жөдсө лыс-диги кылан коми јөзлыо олом-мыроом шысө, оокыд уж бер-дын ружтөмсө, вөрпулыо шувгөмсө, шоржасыо чолгыбөс, кайжасыо дол-чөмсө, став војвыв ылаалыс лол-дөмсө. Ставыс тајо јөзлы гөгөрво-ана, кужөмөн рифмујтөма кывбурјас. Унжыкыс сетыс пырөма-нын школа-ын велөдән ыгајас. Тајо кывбурја-сыс шаяө, сөмын прозаян гіжөмыс Тіма Веньлөн сыыс-на мічаө... Тајо гіжөдјаснас, оломсө, бытсө, ужсө петкөдөмнас. Тіма Вень ез колчтыс веог роч клаөөкјасыө... Гіжөдјасыс художество бокеаныс зев бурбө. Сылөн төдчө култура, ыжыд тех-ника. Быд гіжөддөр сылөн шылодөма, молөдөма. Тіма Веньлөн сесса ем өви донатор, кодөн гөлбө мукөд Коми гіжөјас, кодјас оз кужны мортсылыо думјассө, пыш-көсса оломсө, өблөмысылы колөмјас-сө пасявны гіжөдас. Тіма Вень мед-возжа коми поет, коді пондөс пырны мортсылы морөсас, петкөдлыны не сөмын велөдлөмсө, оломсө сылыс, а щөңц і өблөмысылы вөрөмсө, мөв-палөмсө... Тіма Веньлөн мічмөдөма асыыс гіжөдјассө зев міча кывјасөн. Тіма Вень ас гіжөдјаснас пыр озыр-мөдө Коми художество лүтератураөс. Сіјө сујалө кывбурјасас сөщөм кыв-јас, кодсө вунөдөмаөс, мөбө оз быд-лаын кывөы... Том Коми гіжөјаслы кол-ө велөдчыны Тіма Вень-моз мічаа гіж-ны“ (Мичын). А со мыј гіжө Жугыл („Ордым“, 1929, 3-өд №, „Мі мунаи вөз“—ын) Тіма Вень „Му вежан дыр“ гіжө. Сіјө кывбурис зев шог-мана идеолојја бокаан. Тіма Вень гөгөрвөө промышлөноостыыс колан-лунсө, сіјөн өктса өвмөсөс социализм туј ылаө вескөдөмсө. Коми гіжөјас

боөтөмаөс чорыда тышкааны важ-нога олом сэмкөд... важоан колөм мылөсјассө лунды-лунө чышкөны... Тіма Вень зыбек петкөдө лыс-дыо-ы-жасыыс важ ылаө... Тіма Веньлөн жо-на лөгыс петө јенлы ескөм ылаө... Мичан ногөн-кө быд гіжөылы колө лоны Тіма Венькөд гіжөө јасөн, аөтө велөдөны да ылајас, бурјас корө-ны зыломөн (Жугыл).

Тај доңавалыны Тіма Вень-көс коми лүтература понда төңды-өыс, сіјөсө радејтыс да гөгөрвөыс коми болшевикјас. Ез тај на ногөн ло: со, кымын во кешлө Оботуров-јас, Пармазонјас дугөдлісны Тіма Веньсө гіжөмыс, падмөдісны Коми лүтературалыо сөвмөм. Кушөм сө-кыда ковміс кодеурөсылы, өткөң-јасөн сувтны ставалы паньд. Оңи, кор өвијас уналөн-нын вөөсісны, колө Коми лүтературалыо сөвмөсө өн-мыс дорыс азыны, перестройтны крөікөкөс сіз, мед вөлі отсалө худо-жество лүтература кыпалөмы, а оз падмөд.

II.

Унжык коми лыс-дыо-ысылы моз-жө мем Тіма Вень лоі төдса „Закон пук-тас“ (конөститујја да „Төвјыв варыш“ петөмоан: сетчөз петөмторјассө кө вермін не төдлыны, тајөјасөн Тіма Веньас јывөыс гөраа вөтөөс да бы-дөны лоі төдса. Вел уна тор, ме кывывалы сы јылыс Помөдінас школаын велөдчыөјасоан: сөк-өд (1919-20 војас) велөдчыөјасөд оз-на зев зылыны вөлі комиөн велөдөм пон-да, велөдчыөјасыд на бөрыө өтдөр-төны асыыныс чужанкывсө; Ез сө-щөмөсө вөвны Тіма Веньлөн велөд-чыөјас. Почө шуны, најө лоіны“ ме дөвозжа комөідчыөјас коми школајасын да учрежде-ныөјасын.

Пыр вөлі окута төдмааны аскөдыс. 1923-өд воын вермі: ВКП(б) Кулөм-дінас Уком прөкөргөтис менө Пөжөң-Пөмзөдін-І-вајылбө јітөд күтөд от-сөөм могыө-да. Сөк төдмаөі—сөр-нитаві Тіма Венькөд. Зев бур, зы

өтсөөыс вөлі мортды: мыјкө кө чу-дан—күтчысас кыв шутөг, боөтөдөдө мукөдөс. Јона өтсөөс јивөј газет лөзалөјасөн. Мичаны-пө ныршүк вөз-мөтөчдөыныс јона колө, абу-пө аоным зев пістыөө-да. Ачыс мортды корө, мед мі, коммунистјас лоам туј ін-далы-вөзмөстчөдыыс јортјасөн (сөмын не лөкыс равзыө—төдтөг ыжы-далыөјасөн). Тащөмөн-жө Тіма Вень пет-көдіс асөн 1926-өд воын, кор өтла-аслім КАПП медвозжа конференјја ылаын. Мортды зев ылаө вөлі пуктө пролетариат гіжөјасылы өтувтчөмтө да асыыс мојјас сетчө пыртөм куэа.

Тащөмөн-жө тыдөвтчөс Тіма Вень тавөса январ төлыөын „кыз конверт пыр“ „адзы-лігөн“: асыыс фотокар-точкасө ыстгй моз, доңалө сіјө „крө-тікјасылы“ ужсө: зикөң-пө падмөдісны менөым гырыс көсөмјасөс оломө пөрт-ны, уна-пө вөөөн кадыс колө да ог бурако, вермыс помөз воөданы „Індустріана“-код гіжөдјасөс. Гіжө, Горкјялы-пө „Мать“—сө бөстчө коми-өдны да көсја сөщөмөз вөчны, мед быд колахөңк-колахөңчычалы лоі гө-гөрвоана да өблөмө мөртчана.

Таң тыдалө Вень ставнас: став төң-нас і мөһнас, ыжыд көсөмјасыс вер-мөмјаснас, бур ныршүк індасыс кор-өмјас. Тајөјас ме ногыс өтсалөны щөңц гөгөрвөны Тіма Веньсө, сылыс творчөскөј тујјассө. Тіма Веньлөн твор-чөскөј туј мичан сојузчыкөлі, шөк-рөдөм крөсчөанінлөн туј. Сојузчык тајө мичан бур, чорыд, врагөн лоны некор оз ло, сөмын колө кужны бура да кужөмөн ныр-шүкөкөны. В. І Ленин шульвалө: вер-мам-кө-пө мі өңи өетны 100000 тра-ктор, крөсчөанін шуас „ме гоммунизм дор“. Тіма Вень өскіс: октабр вөјис ставсө, мыј понда сіјө пуктис асыыс том вур-јасө, пөбө өблөмсө. Октабр петкөдіс нарөйтөм коми крөсчөанінсө мукөд сөрөңја јөзкөд өтщөңц пакыд коммунизм туј ылаө, тракторјастө коммунистјас вермасны өетны. Сіјөн Тіма Вень медвозжа лунөаныс пыр-жө мунис мичанкөд өтщөңц, вөлі мичан ре-волюјјасө, повтөм өблөма варыш-јасөс өшкыс, сылысөөн.

Мыј понда верміс тач лоны?

Морттө сөдмөдөма 1905-өд воөа революјјалөн гіжјасыс. 1905 воөа революјја суіс мичансө школаын мөв во ылаас-нын (1906). Өвөк кыв шуөм, зик өвөк кыв төдтөг јуалөм велөдчы-лөн мичаныыс. „Колө оз сар і почө оз овны сөвтөг?“—меным јурө пук-тис медвозжа дум полөтика јылыс. Сөса сөса ме күтө лыс-дөвны щөңц полөтичөскөј гіжөда лүтература... Се-тыс ме унатор асыыс бөстө. Сөсса күтө лыс-дөвны зык „нөлөгалың“ ні-гајас (кыкө тај суурө вөлі!)... сураі лыс-дөвны РССРП-лыс возванкөсө, көңи вөлі сарсө быдпогыс өблөма, јө-

Таж кывјассё колё чорыда јіжтыны јурё і оёлмё быд гижюлы і кріткы. Сёмын тајо тужо артамсны літературној магністорјасыд, комі література збыл пондас сёмыны, пёрас оёлмё. „Расцвет национальных культур (и языков) в период диктатуры пролетариата в одной стране в целях подготовки условий для отмирания и слияния их в одну общую социалистическую культуру (и в один общий язык) в период победы социализма во всем мире“ (Сталин, „Вопросы Ленинизма“, ГИЗ, 1931 г., стр. 713).

IV.

Зев-нын куз лоі гижёбј да конкретној творчество вылас, торја гижёјас индальмёи сувтлыны некуч нин оз поч—колё мёюы кежд. Оні некумын кывјон. Возынжык тујјасёиёи ме индывлі-нын, меоа Тіма Веьнд 1905-ёд воа революціалон бытдас; імперіалістическёј война школа пыр болшевик дукён „зарачытёмыс“, Баталён смерфын Украйнакёд төмадас да сес асыс Октабрас жыжд поезјасё вайно.

Татчё-кё содтам Тіма Веьныс гёрд парвіаналмёс-лоё гёгөрвоана, мылла сіјё лоі револүтсіјаёс, уж ёс, болшевик парвіјаёс сылысён.

Быд гижёс ботчёч ужас кодыкк подражајтёмоан, велёдчё кывјассё колангоа суркнанын-кыны. Медвоzza комі гижюјасы тајо-нын лоі тазікён бостыны ордымаоны культура уж гижёбны, сіјёс лёдёбны кужёмои ез вёв сетчёз кыв ны жын вужём.. „Тужпотас тёдчёті, оёд пемыд вёрёд кималас мунаіи, кыз шусё“—чер-ны пурт-ны секјас ез вёв, да-і „некодлы“—на вёлі пујасёс пёрёдалыныс, ордым вёсчё нубдыны. Но... мунаыліи, ордымаоліи—гыжнаным, пичнаным кырсо јырыліи—лёсас туј вёсчё пасарваліи... Сіжкёи оёкы лунысылыи м велёдчам, лёсас тујјасёдыс муныштам, Ыжыд зарада колём војасысылы воэ муныи оёсё шёш содтышам. Чукјён тыра пелсајасыс гумыштам езыс чёлёгнаным зарава васё“ шуё Тіма Веь („Ордым“ 1929, II № 21 лыстёк). Ордымаогад мортдылы медыжыд да медбур отсёгён вёлі М. Горкёј медылыи пролетарскёј гижю. Горкёј ещён Тіма Веь жыждёд револүціјаёс, варышкёф повтём оёлёмјасёс, ошкё чыкшы домнајасёс“

Кор помаоіс гымавын војналёи горјас, кор варышјас чыкышјас домнајас востыны оёсё комі автономіјалыс, сек Тіма Веь јурзё-чуксало, кытырч фронтјас вёмын разалём комі болшевикјасёс (бётё-жё О. О. Мајегов нымын): „чардалём, гымаалём бокё-нын вешјис,

пукымытан төвныр воэё-нын муніс. Тувсов зер пожаліс мувылыс најтё, зарыја јурёра магмычёс шонді.. Возылыи коміалён республика воёб, мемём јёз котыралы туј ёні воаса.. Лок інё, воканёј, комі бурмортанёј. Сёлёмшёр вок, оёјёныжык лок!“ („Ордым, 1929 во 11 №). Поет чуксало не сёмын фронт вывас варышјасёс: „Локталёј быдбн, коді кон ем—кодјасёс важён вётлісны нем. Локтёј, код уж вёсна тёжыбё вёлі.—Ужыс тан, вој вылыи, вёрчёдтём кылё“.

Револүціјаёс повтём оёлёмјасёс—міянылыс парвіјаёс да комсомолаёс ошкана гижёјас Тіма Веь поезјанын выты уна (почё шуны тајо торјыс мыкё мындасё быд гижёдыи ем, но ме инда сёмын торја гижёјасёс): со-автор „Інтернаціоналлён“, „Төвжыи варыш“, „Мездану дорём“, „Левін гу дорын“, „Мувежандыр“, „Ваберач“ „Јір да Саріз ва гы“, „Возмётчыс даанк“, „Ерд вылыи кунёрыс ем“, „Мед неммас тајо лун“... „Мајбыр мај“ кудшом бур образыс: „Локтис збоја ытыва выты Комсомол зон Мај.. Бёрёыд локтё турун пёёјон јун—вылаи шап. Тајо тенад лоё пёлыд комсомол ныв јун. Сыкёд кыкён мусё шонтад—воас ватёс нап. Быдтор лас, сёмын ватёс ётыв таоті пап“. Подчеркыті ме, мед петкёдыны, мыгјон зылё пырысё поет ас кывбурјаснас. Тајо гижёсё сужёма ылавылыс петкёдалаи гижёјасёс, но нымём оз гёгөрво сіјё, коді доңјалё Тіма Веь-лы гижёјасёс формалёиёа, куш ортысоданыс, а оз короны діса мёпёс (ідејасё). Тајо гижёдыс комсомолёс ошкём кычјі петкёдалё нёшта кудшом јона Тіма Веь ескё мјан револүці-јаён кыпёдём творческёј выныясы.

Мёдароан, кудшом чорыда мустёмтё Тіма Веь важёс да сылыс комас-јасёс. Став гижёјаснас Тіма Веь чужыштычё важысд, тувјалё сіјё „Осиновый кол“. Инда торја гижёјас та ылыс. 1923-ёд воын петлёма комі школајасын велёдчан ніга „Выл тујёд“. Тајо нігаас зев уна гижёјасыс Тіма Веьнд, кызыс пырёмма медвоzza нігаас кымынкё абу, пыртёмјас ытывыс шёш ковмас оорниты Тіма Веьнд гижёјасыс бктыгёмё-на, воег мыј петлёма): петавома унакод 1924-25 војасса „Комі му“—журналыи, кызыс пырёмма медвоzza нігаас, но мыллёк колёмбаёс бокё уна гижёдторјас: 1925 ёд воа 10-11 № „Комі муын“ ем Тіма Веьнд „серпасторјас“ „ыжыд вёт гижёдыс“. Тајо зев донатор :1) зев міча, пыдысоан петкёдлё жежды-ясылыс комі оікт бостём; 2) петкёдлё, кудшом важён-нын панёма Тіма Веь јурас „Ыжыд вёт гижёд“*) Уекёдчём төд в ылё: „Тріпан

*) Тајо серпасторјасыс петасын торја нігаи. Редакціја.

Вас“—ташём-жё серпастор „Ыжыд-вёст гижёдыс“. Ташём-жё серпастор-јас 1929 воа „Ордым“ № 22-23 лыстёкыи јёзёбдыны, унакод серпасторјас Тіма Веьнд јёзёдалёма „Ордымад“—абу ё тајо ставыс „Ыжыд-вёст гижёдыс“? Ногоыс тематика да стрёженё сертёс-да. Сіжкё, кудшом ыжыд, тывірјая торјас панёма Тіма Веьнд, а мі пурам сіјёс, оё лёзёј ужавнысё да регыдыжык јёзёбдын станас тајо гижёдсё. Кодлы-но кывысё мі ужалам да коді—„росчыс“ оурё, мед сы бёрын некодлы-нын оз оота бост—торкны ыжыд художныкылы плодотворној уж?!

Ем Тіма Веьнд басна „Кёјін“: тајо карса да сіктса буржуазіјалыс олом пом воёмсё инды. Со-нын короан мортдыд художественноја обонсужётома кулақјасёс ырёдём, көв сіјёс Оботуровјас, Парма Зонјас портлісны кулак гижюс-да. Та нагоаё-жё: „Поэтём көк“ (петкёдалё, мыј лоё јёзёи дастём вылыи олыејасы). „Кёјјас да ружас“. Мустём мортдыды став важ лок коласјас: ужалёјасёс нарвётём, јеныс ескём, важнога быт. Важнога бытёс омотлана гижюсысыс меторја инда „Кёаа пленны“ (гёгөрвотём сіјёс векна-д). Сесоа сувтла бёрја гижёдыс вылы: „Олёмлёи ёд“. Ме ордын тајо гижёдыс абу, ем сёмын Јазур Іванлёи да Парма-Зонлёи крвё-күгёмёс увчёчымнын („Ударник“ 3-4, 5 №. №., „Выл Војвыв“, 2 №., 1931 во). Тајојас сертё ідејасё гижёдысылыс почё буря гёгөрвоны: „Уёома ныр-вылас шыркупец НЕП, чужёма ныр-вомас көрткокнас вёв (тујбёкё тутёмма, туплаёс нол)“. „Важ мёр-но пелёсын сулаалё, носёвёј чмышанё оін-васчё чёжё да пнёс јёрёмн локысла мымзало—бёрёд“. „Вешенёј темп олымёс бостёмма кытчёкё гёнытны кыкыкыжы оёзёмма“. „Кытчё-но гёнтан бокрада?“, „Соціалізмандё“, Парма Зон татчё-нын крукаёма да ідејаят-чё: „мылла соціалізмандё“, а не „соціалізмё“? Тајо-жё тешл!

„Ыргён вёв вылё гёнытыс абу ёт-насон ісугукан сар, а став СССР“. Зев бур, жеьнд кывја іллюстраціяс со кудшом торјасылы: 1. „десятилетие НЕП-а внесло немалые перемены“—шуё Молотов јорт („Правда“ № 42 1931 во). Тајо кывјас вылас кёсёма ескё „пыкёныны“ Тіма Веьёс мыждёиён Парма Зон, сёмын петкёдалёма асыс безбрамотноётёс да Тіма Веь-нёс нёвё гёгөрвоёис; 2. Сталин јорт шуё: кор пукёёдам СССР-ёс автомобиль вылё да трактор вылё—сек вёзёдлам мі, код капіталіст государствояс алі мі лоам бёрё колёмјасыд. Зымы, кудшём Сёвет мі вежёмма та-јё 10 вонад! Сек поздылыи „Шыр купец“—непман, кодёс сесоа чужыс індустріјалізаціјаны бокё тутёмды,

Комі Областы 11 во тыран лунб Революція площаса трибуна вывсан Кызгуров Јорт вiстало реч.

непанјасылдөн вузасдымыс од сектö прамöй ыжыд „ноп“—на вöли, кушöм бур магаçиңас лөбөдавлысны вөсиг Сыктывгарын быд сикас Чудинөвјас, Сагјевјас, Гнйбедајас. А дас во мыоті ми најос ыло чужим, бөстөим збылөн пукомыны металлөс вөчөм „вөвјас ылаб“. Тајö ставсө вiстало „Тима Вөһ“ „олөмлөн-өд“—кывбурын. Сөмын сiјö художник, сiјөн корөб художественнöй образ, мед выпуклөжыка петкөдлыны социализмлаңо мунөмсö капитализмö кыскыс „важ мiрөс“ вермам. Вылөн важос вермөлла, „важ мiр“ воөма өтчајаннөбөз (носөбөј чышјанö сiңвасö чукуртö), сөмын сетчыны оз-на көсјы, көтө і төдö, сiјбс вермасны, немпом воө да өтчајаннө высыд уласөбны (локысла бөкө сувтöма да бөрдө, сiңвасö чышјанö чукуртö). А мi төдам: тајö „iстерика“, „жест отчаяния“, кыз шуөб рөчөн. Отчајаннө iстерикатö закатывајтдөнны сөмын нiнөм керны вермытөмјас. Најö вермөнны уокөдчывны локысла пурны лөбөдысөсö,—кыз і вөчавлысны кулакјас,—но чорыда вөчны нiнөм-нiн оз вермыны. Окогитасны кө, вермөнны нөшта Івар Крејгер туйдөд мунны; (мiларфөд, мiрөвөј, iстөг корол“, пакөтiтiсө СССР-лы кыз кужис, а вөчны нiнөм сз вермы—уөі iстерикад да ассө ачыс і лыјис). Тапога мөвпјасө вайдөдө Тима Вөһ „важ мiр“ локысла мiмзалөм-бөрбөм петкөдлөмөн. Вылөс верман өдјассө поет гөткөдө зөв-жө гөгөрвоана образөн. Ленинкарын ем Петыр сарлы памјатник, көдөс Пушкин петкөдлөма „Медный в садник“—нiма поемаын. Тајö өдјассө і бөстө Тима Вөһ: „важ мiр сөмын iстукан сарөс вермывадма пукодны

гөһитыс вөв ыло, а революція пролетариат пукоддө став СССР-өс.

„Трипан Вас“ јылыс мем позд-нiн не сөрнитны: та јылыс гiжлiсны „Социалистический Север“ (№ 1, 1931 во), „На литературном посту“ (№ 30, 1931 во) „Литературная газета“ (№ 1 от 4-V—32 г.). Позд да і колө нөшта на зөв уна сөрнитны Тима Вөһ гiжөдјас јылыс. Сөмын сiз-нiн вывти лөі куз да өнi кешлө ковјас помавны. Чајта, туйвiчыс пунктөма лөі. Окогитасны-кө, позд-нiн гөгөрвоны да возө нуөдны Тима Вөһлыс творчество төдмаан уж.

Өвi тор нөшта көсја iндыны. Мыжадөнны Вөһсө ылаавыв петкөдлөмыс. А мiй сен мыжыс? Јона колөны тапога гiжөдјас: төдмөдөнны ылаавывнас велөдөнны, адөһны сөс озырду-

сө, лептыны „жiңнерадостнозв“, кыз шуөбы рөчөн. А Тима Вөһ јона мастера кужө петкөдлыны ылаавывтө, вывти бур пејажист. Со, көв:

Вывсан
лымвыдö
зоргисны
козувјас —
айрыдө,
көзиддө
зөв...

7 кыв, а кушөм стөча, паскыда петкөдлөма көзид төвса вој. А мiйја тащөм гiжөдјасыс Тима Вөһлөн.. Јона кузатö сiјö некөр оз гiж—женiфика, зөв еша кывјөн, но век зөв уна вiстало, быд кыв сылбн нуө зөв ыжыд уж. Ылаавыв мiчлуныс сылбн абу самоцел, а мiбө отсөг төдмөдны ужымы да олөмыс мiчлунсө, мiбө лөбөнны пөихологическөј предпосыла, мед јонжыка өдлөмад мөртчас, мiй јылыс поетыс вiстало (тащөм „Трипан Васын“ „Коми муын“ да „Ордымын“ јөздөдөм „серпасјасыс“ пејажјас), мiбө гырысжык гiжөдјаслы материал заптөм тащөмыс вывти уна, iнда сөмын өтiөс.

„Олөм—сарі
Сарі—олөм!

Сарі—гы ва! кушөм еша кыв: а кушөм уна, кушөм мiча образјасөн вiсталома гражданскөј војна дырса војас јылыс. („Ордым“, 1929 во, 11 №, 22 ыстбок).

Сөсө шуөбы, Тима Вөһ-пö вывти натурасө бөстө, „чiстөј художника-лө“, а оз сувтөдав гырыс-проблемајас (Сан-Антус „Парма Зон“, Тима Вөһсө „пастөддө“). Таз шуөмыд, фөрт, оз уна гөгөрво художественнөј творчествооыд, „Трипан Васөс“ донјалөм сiјö бура петкөдлө: көв ескө уна натурасыс, фотографичноытыс (тајö сөдтө убедительностө, мед быд креөтанiн қаңалас: збыл-пö таз вөлі).

Сыктывгарын Комі Областы 11 во тырбм кузча демонстрація.

„Трипан Васьд“, оз ічѳік пробле-
мајас сувтѳд, быд крестаніны шуб:
кѳте мыј керѳы ѳтка туј вылад, а
сѳмын козулын шығлы кулѳм најѳ-
вітан! Та бѳрын медіемид крестан-
ныны кағалас: збыл висталѳны бол-
шевікјасыд ѳтувја овмѳс вын ылыы.
Тіма Вең ас творчествоас неѳтчыд
індѳ арела ужды да олѳмыс бур-
лунсѳ, индѳ гѳгѳрвоана образјасѳн,
со кѳв: „Сѳкыдѳ тѳдлан, но шѳп-
жѳ гажјасѳ адзылан, кѳні ужыс ол-
лѳмыс артелѳн мунѳ, кѳні ѳтмѳда
мѳд вылѳ вічѳѳдмѳн олѳмыд бост-
ѳѳ, кыпыда олѳ... Кык кујимнад тај
кѳв кодѳ да пыржык-жѳ јонѳѳ, уна-
над нѳ мыј-нн і шуан. Јітчѳны ѳт-
вылыс візувтны јујас, јітчѳны і кер-
јасыд мјан ѳтлаѳ... Топыдјыка кер-
јасѳј јітчѳј, медем он разалѳј по-
лѳјјасѳ да курјасѳ он колалѳј лѳн-
тасјасѳ да туюыныд шошѳј.. јітчѳ-
лісны плѳтаѳ-плѳтаѳ; плѳтајас бара-
жѳ аскѳѳдем плѳтајаскѳд ромшітчѳ-
ны—кѳртасісны, дорісны-кѳрталіс-
ны кі-кокѳ керјаслыы, рамѳѳ“ („Кер
кылѳѳѳм“ серпастор, 1926 во). Ку-
шѳм быѳнлы інмана образјасѳн Ті-
ма Веңыд пропагандірујтѳ ѳтувтчѳм-
тѳ! А тащѳм образјасыд сылѳн уна
сурѳ. А кымын ногѳн сіјѳ пропаган-
дірујтѳ індустріалізаціјалыы колѳмсѳ!
Поѳѳ-нѳ та бѳрын шуны—оз-пѳ сіјѳ
сувтѳдав проблемајас?!.

Мі вылі казгыштлім Тіма Вең
творчествоын буржуазнѳј націона-
ліст Жаков вліянѳн јылыы. Сѳрт,
ставнасѳ творчествоис Тіма Веңлѳн
пролетаріат Сојузныклѳн. Но емѳе
націоналістическѳј да субъектївно-їдеа-
лістическѳј ѳшыбкајас мортылѳн
(торја-нн воцзажык гїжѳѳјјасас). На-
ціоналістическѳј і субъектївно-їдеа-
лістическѳј мотивјасыс ѳтырїрѳн чоры-
да кылѳны: „Ылі јѳз мусан ас чуж-
ан мујылыыын“ (зев ескѳ міча
кыјѳн гїжѳма, аскадас вѳлі колан-
тор—велѳдіс радејтны асмусѳ, ѳтса-
ліс націоналнѳј самосознаннѳ лѳѳм-
лы-і, но ѳні школад лыѳѳдан нїгаад
оз туј, а сіјѳ вѳлі тащѳм нїгаын—
„Выл тујѳд“-ын) да „Ізкарын“. Тајѳ
зев-жѳ міча да лѳсыда гїжѳма. Кѳв
їчѳік—зев уна віталѳ, сѳмын суб-
јектївно-їдеалістическѳј да націоналі-
стическѳј руысла ѳнїја каднас оз туј.
Тіма Веңлы колѳ тѳдмасны „Проїс-
хождение семьи, частной собствен-
ности и государства“ нїма Ф. Енгелс
нїгаѳн. Тајѳ нїгасѳ бура мѳвпалѳм
бѳрын тѳдмавын „Последний из
Удегѳ“—А. Фадеевлыы, кодѳс гїжѳ-
ма Енгелс кыгаѳн вајѳѳѳм мѳвпјас
гѳгѳр, сеѳ чужѳмаѳѳ Фадеев нїга-
ыс образјасыс. Сек Тіма Вең кѳн-
нїа адзас „Ізкарлыс“ ѳшыбкајасѳ да
кужас материаліст-маркїст-лєнїнеч
ногѳн сетны тајѳс-жѳ. Важ комї олѳм

тѳдыы да радејтыы гїжѳејаслы бы-
ѳѳнлы колѳтѳдмавын Енгелслыы индѳм
кыгасѳ: важ комї олѳмын ем уна
тор, мыј виставлѳ Енгелс (Морган да
мукѳд авторјасѳн јѳзѳѳѳм материал
кузта), сіјѳ поѳас пуктгыны панас-
сѳ-сурѳѳѳ уна міча гїжѳѳјјасѳ, ѳтсав-
ны комї војтырлы тѳдмавын ассыныс
їсторїяныс міча кыјѳн, гѳгѳрвоана
образјасѳн.

Субъектївно-їдеалістическѳј руыд
зев чорыда пуркїѳ „Кык кока“—нї-
ма Тіма Вең гїжѳдыы, („Выл тујѳд“,
199-203 лїстбокјас). Тајѳ зїк нѳвї
оз поѳ комны школаын лыѳѳдан
нїгаад. Тіма Веңлы колѳ тајѳ торсѳ
вылпѳв мѳвпавны Енгелскѳд тѳд-
маѳѳм бѳрын (Проїсхождение семьи,
частной собственности и государст-
ва“, „Диалектика природы“—нїма нї-
гаын „Роль труда в процессе очело-
вечения обезьян“ нїма статта)—сек
сылѳн артмас тујана да колана тор
школаын ужавны, гырысылы лыѳѳы-
ны.

Маркїстско-лєнїнскѳј діалектїка
сетас Тіма Веңлы сѳщѳм борд да
вын, кодјасѳс корѳ „ОК, ескѳ!...“

1932 во, јул.

Мѳскуа.

Уш. № 10

Редколлегия:

ПОПОВ, Н. П.
ОБОТУРОВ, И. И.
ИЗЮРОВ, И. В.
ПОПОВ, Ф. Ф.
РОЧЕВ, А. Г.

Зам отв. редактора А. Г. РОЧЕВ

КОМ ГОСИЗДАТЛОН ВЪЛ, ХУДОЖЕСТВОА
ЛИТЕРАТУРА ЊИГАЈАС

„ВЪЛ ВОЈВЫВ“

Литературно-художественној Алманах
№ 3 (5)

VLL ŠBLANKVJAS

(Латин алфавит выдан)
Њобдина Витторди, Вьл Пашди, Ыли
Ваелди, Ј. Колеговди.
Ћираж 5000. долмс—50 ур.

ЈАРОЌЪ

Јавонскј (роч выдан)
4 торја, 7 серпаса ворсантор,
(печатан)

МАШИНА ВОЧАН

H da K завод

Вьли-Бредел.
Роман.
Ћираж 4000. долмс 80 ур.

Тајо њигајасо поџо судьбны Сыктынкраса Госиздат магачиньо
(Коммунистическој, 2)

40701

НЭЖ Коми
1-1

С У З Æ Д Æ J

ХУДОЖЕСТВОА ПРОЛЕТАРСКОЈ ЛИБЕРА-
ТУРА КОМИ ЖУРНАЛ

„УДАРНИК“

ЛЕЪОНЫ ВКП(б) ОК-лөн КУЛТПРОП да ОРГКОМИТЕТ
ПЕЪО БЫД ТÏЛЫГЫН КЫК НОМЕР

„УДАРНИК“ журнал петкôдлô Коми муны, Вој-
выт крајми да СССР-ын социализм стрôйтôм, тôд-
мôдô пролетарскôй роч да коми художествса Либера-
турабоя, тышкабô классбôй врагаскôд да најô
агентаскôд партия гемералибôй туйвô, вöснô, нубôд
коо партия национальнôй политикамô кейласкôд,
велькодержавнôй шовинизмкôд да мставыса на-
ционализмкôд.

„УДАРНИК“ вельôдô да быдтô том выт гитыо-
ясôс „УДАРНИК“-ын печатайтôбны влотяс, кыт-
буряс, очеркяс пролетарскôй коми гитыојаслôн.
Быд ударникы, вöрлôдъсылы, колхоз-
никлы колô сузôдны „УДАРНИК“ дај гитыи
сетô аслыныс, кытô тышкабôны најô аслыныс
участоканыс промфиндлаи тыртôм вöснô социализи-
чарскôй стрôителство вöснô.

СУЗÏДАН ДОН:

1 тблыс кейлô-80 ур | 6 тблыс кейлô-1 ш. 80 ур
3 тблыс кейлô-90 ур | 12 тблыс кейлô-3 ш. 60 ур

Сузôдны почô поштôбôй быд отделеиньбыс.